

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย

นายสมกิต บุญยะโพธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974 - 464 - 469 - 9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ACADEMIC ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION SCHOOLS

By

Songit Boonyapo

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Master's Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2004

ISBN 974 – 464 – 469 – 9

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้สารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” เสนอโดย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

อาจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ว่าที่ พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

...../...../.....

K 45252419 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมกิต บุญยะโพธิ์ : การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ACADEMIC ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION SCHOOLS) อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : อ. ว่าที่ พ.ต. ดร. นพดล เจนอักษร. 160 หน้า. ISBN 974 – 464 – 469 – 9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ความแตกต่างของระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 113 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร 2 คน กลุ่มครูวิชาการ 2 คน สถานศึกษาละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 452 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 11 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อแยกพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดกลางมีการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน สถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และอยู่ในระดับ ปานกลาง 5 ด้าน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด โดยภาพรวมแตกต่าง ถ้าพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกัน 8 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าเปรียบเทียบรายคู่พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กจะแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง 7 ด้าน สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 ด้าน แต่การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์.....

K 45252419 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORD : ACADEMIC ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION SCHOOLS

SOMGIT BOONYAPO : ACADEMIC ADMINISTRATION OF BASIC EDUCATION SCHOOLS

MASTER'S REPORT ADVISOR : MAJ. NAPADOL CHENAKSARA, RTAR., Ph.D. 160 pp. ISBN 974 – 464 – 469 - 9

The purposes of this research were to know the level of academic administration of basic education schools and the difference of the level of academic administration the different school-sized. The sample were for this research were 113 basic education schools under Petchburi Educational Region 2. The 452 respondents were administrator's group and academic teacher's group. This total came from 2 administrators and 2 academic teachers in each school. The instrument of this research was the questionnaire of the academic administration of basic education schools. The statistics used for analysis included percentage (%) mean (\bar{X}) standard deviation (S.D.), t-test, One-Way ANOVA and Scheffe's test of comparison.

The finding of this study were as follow :

1. The level in academic administration of basic education schools were overall at a high level, as an individual aspects were at a high level in 11 aspects and were at an average level. The level of academic administration of basic education schools with three school sizes were overall at a high level, as an individual aspects the level of medium-sized schools and large-sized schools were all high level but the level of small-size schools were high level in 7 aspects and average level in 5 aspects.

2. To compared between the three sized academic administration of basic education schools were as follows : There were different in overall, and individual were 8 aspects. There were significantly different at the .05 level. There were different between the academic administration of small-sized schools and a middle-sized school in 7 aspects, between academic administration of small-sized school and large-sized schools in 4 aspects, but there was no different between academic administration of a middle-sized school and a large-sized schools.

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2004

Student's signature.....

Master's Report Advisors' signature.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะตั้งกูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดา สุวรรณกุล ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเยี่ยม ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณในความเอื้ออาทรของอาจารย์ดังกล่าว

หนึ่งในช่วงดำเนินการวิจัย ขอขอบพระคุณ นายวินัย ศรีเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 นายกิจ เกียรติสมกิจ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 นายชูเกียรติ เพียรชนะ โรงพยาบาลพระจอมเกล้าเพชรบุรี ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านต้นเกต และโรงเรียนบ้านหนองไถ่เถื่อน ตลอดจนเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโททุกคน ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้ง นางจงกล แสนสุข และนางฉันทนุช อ่วมเครือ ได้อนุเคราะห์ในการพิมพ์เอกสารสารนิพนธ์ในครั้งนี้ และที่ระลึกเสียไม่ได้ ก็คือ ครอบครัวบุญยะโพธิ์ ที่ให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะมอบเป็นสิ่งบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่เป็นผู้สร้างชีวิตและอนาคตให้กับผู้วิจัย ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนในการวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัยที่ได้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และสร้างเสริมกำลังใจให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหา.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ข้อคำถามของการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	10
ขอบข่ายของทฤษฎีการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย	13
ข้อตกลงเบื้องต้น	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
การบริหารงานวิชาการ	15
ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ	15
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	21
ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	21
หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	21
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544	23
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้.....	27
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้.....	27
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	28
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	28

บทที่	หน้า
การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน.....	29
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	33
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	33
กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.....	34
การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	36
การผลิตสื่อหรือนวัตกรรมประกอบการเรียนรู้.....	36
สื่อการเรียนรู้.....	37
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้.....	38
แหล่งการเรียนรู้	38
การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้.....	39
รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน	40
การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้.....	40
แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน.....	41
การนิเทศการศึกษา.....	41
การแนะแนวการศึกษา.....	43
ความหมายของการแนะแนวการศึกษา	43
จุดมุ่งหมายของการแนะแนวการศึกษา	44
ขอบข่ายของการแนะแนว	45
หลักการของการแนะแนว	46
บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องต่องานแนะแนว	46
การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	47
การประกันคุณภาพภายในตามสาระบัญญัติของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	47
การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	54
การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น.....	55
ความร่วมมือทางวิชาการในปัจจุบันกับต่างประเทศด้านการศึกษา	55
ความร่วมมือแบบสหวิทยาเขต.....	57

บทที่	หน้า
การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา.....	58
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	58
สรุป	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย	62
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	62
ระเบียบวิธีวิจัย	63
แผนแบบการวิจัย	63
ประชากร	63
กลุ่มตัวอย่าง	63
ตัวแปรที่ศึกษา	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การสร้างเครื่องมือ	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
สรุป	69
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ..	73
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของสถานศึกษา ทั้ง 3 ขนาด.....	83
ตอนที่ 4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกันคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่โดยใช้ Scheffe	94
สรุป	98

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รายงานผลการประเมินอัตราการเข้าเรียน ประจำปีการศึกษา 2545 ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา.....	7
2 รายงานผลการประเมินอัตราการออกกลางคัน ประจำปีการศึกษา 2545 ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา.....	8
3 รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GPA) ประจำปีการศึกษา 2545 ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา	8
4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่.....	72
5 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและครูวิชาการ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน.....	74
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและครูวิชาการ ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน.....	76
7 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับของการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง และใหญ่.....	83
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง และใหญ่	85
9 เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยภาพรวม.....	94
10 เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe.....	96
11 แสดงประชากร ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	143

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิด (ขอบข่ายการวิจัย).....	12
2 การบริหารงานวิชาการ.....	13
3 การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา.....	22
4 ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม.....	64

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสังคมอยู่บนฐานของความรู้ ชีตความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ และเทคโนโลยีการสื่อสาร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะบุคลากรต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก¹ ขณะนี้สังคมโลกมีการแข่งขันกันมากที่สุดในด้านของทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละประเทศ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและเห็นได้อย่างชัดเจน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ทั้งการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเป็นไปในลักษณะที่เท่าเทียมกัน² คนเป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยดี ต้องอาศัยประชากรที่มีคุณภาพ เมื่อคนมีความสำคัญที่สุดแล้ว ดังนั้นการพัฒนาคนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้ได้โดยเร็ว เพื่อให้ทันต่อการนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย³

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายพื้นฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา มาตราที่ 81 ให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาวิทยาศาสตร์

¹ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2544), 1.

²ภิญโญ จันทรวงศ์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : คณะทำงานการวิจัยการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 3, 2540), 5.

³สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) (กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2539), 1-5.

และเทคโนโลยี ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยมีเจตนารมณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คู่ครองสิทธิสร้างความสะดวก ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่น้อยกว่า 12 ปี และให้โอกาสทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา⁴

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง คนดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม⁵ ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหารและการจัดการศึกษาในปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และมาตรฐาน กำกับติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดูแลกำกับโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กระจายอำนาจหน้าที่และบทบาทการดำเนินงานให้แก่สถานศึกษา ซึ่งเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานเป็นผู้กำกับ สนับสนุนและมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารจัดการ จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาอันเป็นพื้นฐานการศึกษาทุกระดับ การที่

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 1.

⁵ ชนะ กสิภรณ์, จลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 4.

จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารสถานศึกษา กล่าวคือ ต้องทราบขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป⁶

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จาก ผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา⁷

เจริญ ภักดีวานิช กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนลงสู่สถานศึกษาอย่างทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่ดี วิทยากรท้องถิ่น นโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับยาเสพติด การส่งเสริมการอ่านโรงเรียนในฝัน การวิเคราะห์และสำรวจช่วยเหลือโรงเรียนที่มีปัญหาด้านข้อมูลสื่อสารทางคอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง⁸

การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษา จากข้อมูลของสมาคมนานาชาติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement – IEA) ซึ่งประเมินผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า เด็กไทยทำคะแนนได้อยู่ในอันดับท้าย ๆ ทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา และจากผลการแข่งขันโอลิมปิกทางวิชาการในวิชาสำคัญ เช่น คณิตศาสตร์ และฟิสิกส์ ก็พบว่า คะแนนของประเทศไทยต่ำกว่า ประเทศเวียดนาม สิงคโปร์ และฮ่องกง สะท้อนให้เห็นถึงผลการจัดการศึกษาของไทยยังล้าหลัง แม้เปรียบเทียบกับประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้อง

⁶ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546), 32.

⁷ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2541), 15.

⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 6.

ตระหนักและร่วมกันปรับปรุง พัฒนา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ⁹

ปัญหา

การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนนาร่อง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีโครงการวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือโรงเรียนนาร่อง เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันตามสภาพความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา โรงเรียนนาร่องที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.80) เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รองลงมา (ร้อยละ 44.80) เป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับชั้นที่เปิดสอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.40) เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) และรองลงมา (ร้อยละ 35.20) เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษา (อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6) ผลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปเป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ เรื่องของระยะเวลาที่ไม่เพียงพอในการจัดทำ รองลงไปคือ การขาดอัตรากำลัง/บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจ/ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบางเรื่อง 2) ความช่วยเหลือที่ต้องการได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป) ได้แก่ 2.1) บุคลากรคอยให้คำแนะนำ นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ 2.2) จัดสรรงบประมาณ/สนับสนุนในส่วนที่เป็นอาคาร/ห้องพิเศษ วัสดุ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยี สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งความรู้ด้านต่าง ๆ สื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) และการต่อเข้าระบบอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น 2.3) จัดสรรอัตรากำลังเพิ่มเติม 2.4) ให้ความรู้ในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน การบูรณาการ การวัดและประเมินผลหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/การทำแผน การสอนแบบบูรณาการ การทำโครงการ เทคนิค/วิธีสอน การผลิต สร้างและพัฒนาสื่อ การประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร 2.5) การสนับสนุนด้านเอกสารความรู้ คู่มือหลักสูตร สื่อ ตัวอย่างสื่อ แบบพิมพ์ หลักฐานการเรียน การวัดและประเมินผล 2.6) บุคลากรจากต้นสังกัด ได้แก่ สำนักการศึกษาศึกษานิเทศก์ น่าจะมีบทบาทหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ให้มากกว่านี้ และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ คือ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน

⁹ รุ่ง แก้วแดง, ปฏิวัติการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : พิมพ์แชนเตอร์ตั้ง เซนเตอร์ จำกัด, 2541), 73-74.

อย่างจริงจังและต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกัน พร้อมกับมีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้า และให้มีเวลาในการเตรียมการ¹⁰ การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศไทยยังนับว่าเป็นเรื่องใหม่ จึงมีทุนวิจัยไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กรมวิชาการ (2544) ได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน 2) ศึกษารูปแบบ/วิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาตามระบบ 3) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยทำการทดลองศึกษากับ โรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 3, 5, 7, 9 และ 11 จำนวนทั้งสิ้น 21 แห่ง ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินการของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 42.85) โดยโรงเรียนเหล่านี้มีบุคลากรที่มีเจตคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี แต่การทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียนยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร และบุคลากรทุกคนยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร รองลงมาคือ ระดับดี (คิดเป็น ร้อยละ 33.33) โดยโรงเรียนเหล่านี้มีบุคลากรที่มีเจตคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี การทำงานของบุคลากรภายใน โรงเรียนเป็นทีมและเป็นระบบ และมีการดำเนินตามขั้นและกระบวนการในแผนพัฒนาคุณภาพประจำปี รายงานผลสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

นอกจากนี้ยังได้รูปแบบของการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้ 1) การสร้างความตระหนัก 2) การปรับแต่งวิสัยทัศน์ 3) การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 4) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษา 5) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 6) การจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา 7) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ 8) การประเมินคุณภาพและมาตรฐานระดับชาติ 9) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 10) การผดุงระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการของโรงเรียนประสบความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การกระตุ้นการดำเนินการและติดตาม กำกับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปัจจัยและทรัพยากรในการดำเนินการ อันได้แก่ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเวลาในการดำเนินการ เป็นต้น¹¹

¹⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยทางการศึกษา, วารสารวิชาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2545), 12-19.

¹¹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, การประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), 10.

รพจน์ ลังกาพินธ์ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากถึง 5 ยุทธศาสตร์ ยกเว้นการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ปัญหาการดำเนินงานในระดับมาก คือ การประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง ส่วนปัญหาอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

ความต้องการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีความต้องการเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในธรรมนูญโรงเรียน การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา การวางแผนจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษาอย่างเหมาะสม มีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มีความต้องการเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพครู ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ถูกต้องและชัดเจน

3. ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียน มีความต้องการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน การวางแผนยุทธศาสตร์หรือธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

4. ด้านการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการนิเทศ แผนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เกิดจากความต้องการในการนิเทศของครูผู้สอนอย่างแท้จริง การนิเทศ ติดตามผลที่ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

ส่วนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา โรงเรียนเสนอแนะว่า ควรกำหนดนโยบาย มาตรฐาน เป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้ชัดเจน

สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน แก่บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ ควร สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน ควรมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานพัฒนา โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ¹²

ในการบริหารสถานศึกษานั้น เป้าหมายหลักในการบริหารงานก็คือ ผลผลิตที่มี คุณภาพ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ตัวผู้เรียนนั่นเอง ในการพิจารณาคุณภาพของตัวผู้เรียนนั้น สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้สรุปผลการดำเนินงาน ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 – เดือนกันยายน 2546 เป้าหมายพัฒนาการดำเนินงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 2¹³ ไว้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีอัตราการเข้าเรียน และอัตราการออกกลางคันเป็นตัวชี้วัด และ 2) ด้านคุณภาพการศึกษา โดยมีผลสัมฤทธิ์ทาง วิชาการ (GPA) ปีการศึกษา 2545 เป็นตัวชี้วัด

ตารางที่ 1 รายงานผลการประเมินอัตราการเข้าเรียน ประจำปีการศึกษา 2545
ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา

ลำดับ	ตัวชี้วัด	ปัจจุบัน	เป้าหมาย	ค่าเฉลี่ย ระดับชาติ
1.	อัตราการเข้าเรียนระดับปฐมวัย	74.87	75	91.94
2.	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	99.02	100	92.86
3.	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	96.86	100	84.32
4.	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	71.76	72	51.61

ที่มา : สรุปผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 7 กรกฎาคม – กันยายน 2546, เอกสารหมายเลข 7/2546 กลุ่มนโยบายและแผน.

จากตารางที่ 1 พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับปฐมวัย ปีการศึกษา 2545 เฉลี่ย ร้อยละ 74.87 ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 0.13 และยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติ 17.07 ระดับชั้นประถมศึกษายังต่ำกว่า เป้าหมายเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 0.08 แต่สูงกว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังต่ำกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละของ

¹²วรพจน์ ลังกาพินธ์, การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่ มาตรฐานการศึกษา (ลำปาง : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2544), 25.

¹³สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2, “สรุปผลการดำเนินงาน,” เอกสารหมายเลข 7/2546 กลุ่มนโยบายและแผน 7 (กรกฎาคม – กันยายน 2546) : 3.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 3.14 แต่สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติและในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังต่ำกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 0.24 แต่สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติ

ตารางที่ 2 รายงานผลการประเมินอัตราการออกกลางคัน ประจำปีการศึกษา 2545
ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา

ลำดับ	ตัวชี้วัด	ปัจจุบัน	เป้าหมาย	ค่าเฉลี่ยระดับชาติ
1.	ระดับประถมศึกษา	0.96	0	0.66
2.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	0.98	0	2.19
3.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	0.96	0	-

ที่มา : สรุปผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 7 กรกฎาคม – กันยายน 2546, เอกสารหมายเลข 7/2546 กลุ่มนโยบายและแผน.

จากตารางที่ 2 พบว่า อัตราการออกกลางคันของระดับชั้นประถมศึกษาสูงกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละ 0.96 และสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติ 0.30 ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสูงกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละ 0.98 แต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับชาติ 1.21 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูงกว่าเป้าหมายเฉลี่ยร้อยละ 0.96

ตารางที่ 3 รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GPA) ประจำปีการศึกษา 2545

ลำดับ	ตัวชี้วัดด้านคุณภาพ	ปัจจุบัน	เป้าหมาย	ค่าเฉลี่ยระดับชาติ
1.	ภาษาไทย ชั้น ป. 3	49.21	51.87	51.87
2.	คณิตศาสตร์ ชั้น ป. 3	51.83	53.38	52.27
3.	ภาษาไทย ชั้น ป. 6	50.58	52.10	50.63
4.	คณิตศาสตร์ ชั้น ป. 6	52.71	54.28	49.88
5.	ภาษาอังกฤษ ม. 6	45.07	47.40	47.40
6.	ภาษาไทย ชั้น ม. 3	51.62	53.67	46.65
7.	คณิตศาสตร์ ชั้น ม. 3	43.28	44.57	39.08
8.	ภาษาอังกฤษ ชั้น ม. 3	51.45	52.99	45.33

ที่มา : สรุปผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 7 กรกฎาคม – กันยายน 2546, เอกสารหมายเลข 7/2546 กลุ่มนโยบายและแผน.

จากตารางที่ 3 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GPA) ปี 2545 พบว่า วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ต้องปรับปรุง โดยเฉลี่ยทุกวิชาและทุกระดับชั้นที่ประเมิน

แต่เปรียบเทียบกับในระดับชาติ วิชาภาษาไทย ชั้น ป. 3 คณิตศาสตร์ ชั้น ป. 3 ภาษาไทย ชั้น ป. 6 และภาษาอังกฤษ ชั้น ป. 6 ในปัจจุบัน (ปี 2545) ต่ำกว่าระดับชาติ ต้องปรับปรุง โดยเฉลี่ยร้อยละ 2.66, 0.44, 0.05 และ 2.33 ตามลำดับ แต่วิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 6 ภาษาไทย ชั้น ม. 3 คณิตศาสตร์ ชั้น ม. 3 และภาษาอังกฤษ ชั้น ม. 3 สูงกว่าระดับชาติ โดยเฉลี่ยร้อยละ 2.83, 4.97, 4.20 และ 6.12 ตามลำดับ

จากสภาพความเป็นมาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิชาการเป็นงานที่สำคัญยิ่ง หากสถานศึกษาหรือโรงเรียนสามารถดำเนินการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะสูงขึ้น นั่นหมายถึง คุณภาพของการศึกษาย่อมจะต้องดีขึ้นตามมาแน่นอน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาคนหนึ่งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากรายละเอียดของภูมิหลังและสภาพปัญหาที่ผู้วิจัยได้พิจารณาเพื่อนำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถกำหนดประพจน์ปัญหาของการวิจัยได้ว่า “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความสำคัญของงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจุดประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทราบความแตกต่างของระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีขนาดแตกต่างกัน

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับใด
2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน

มีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานทางสถิติไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีขนาดแตกต่างกัน

จะแตกต่างกัน

ขอบข่ายของทฤษฎีการวิจัย

หลักการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการอภิปรายกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา การประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และจากบทความทางวิชาการ สรุปปัญหาการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการได้ตรงกันคือปัญหาด้านเอกภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบายและหน่วยปฏิบัติ ธรรมชาติของการจัดการศึกษาจะแบ่งการศึกษาเป็นระดับตามหลักสูตร อาทิ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ซึ่งมองแล้วจะเป็นแนวราบ แต่ปัจจุบันการจัดองค์กรเพื่อบริหารงานวิชาการจัดในลักษณะแนวดิ่งโดยยึดหลักการระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากร แต่เป็นการระดมสรรพกำลังที่มีกฎเกณฑ์การกำกับ การประสานที่ไม่ชัดเจน อันเป็นสาเหตุนำไปสู่ความแตกต่างด้านคุณภาพทางวิชาการระหว่างองค์กร แม้จะรับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับหลักสูตรเดียวกันก็ตาม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาต้องยึดหลักการมีเอกภาพในการบริหารงานวิชาการ¹⁴ สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดด้วยตัวเอง ดังนั้น การตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหาร งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปที่เป็นส่วนของสถานศึกษาจึงควรเบ็ดเสร็จอยู่ที่สถานศึกษา มีการรวมพลังกันในการดำเนินงาน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน และการรวมกลุ่มสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมพลังให้สถานศึกษาสามารถจัดบริการได้กว้างขวางหลายรูปแบบ สถานศึกษาทุกแห่งสามารถประกันคุณภาพได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดคุณภาพที่

¹⁴ ภิญญ โจนทร์วงศ์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2540), 66.

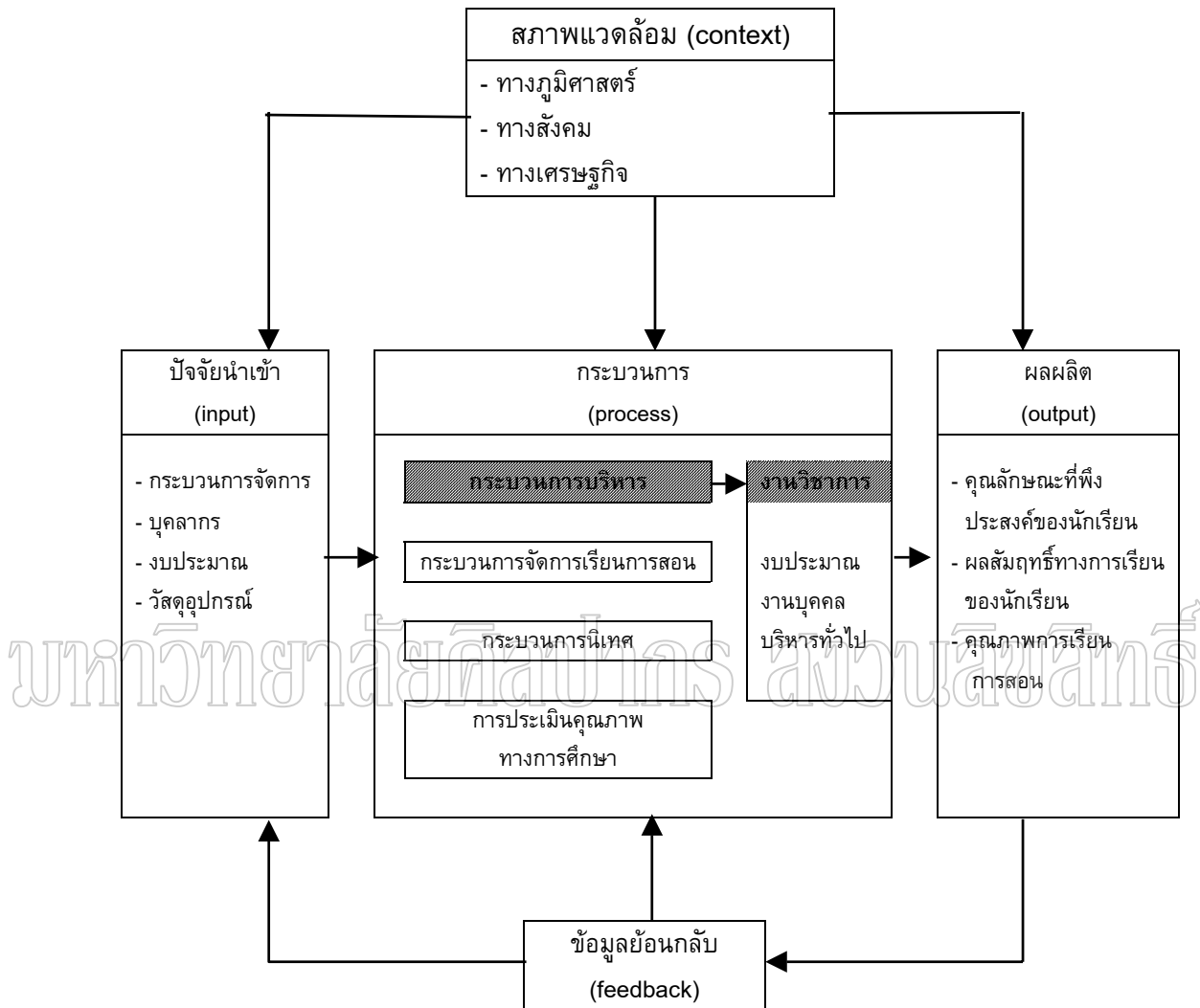
สามารถตรวจสอบและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้¹⁵ ในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนนั้นจะดำเนินการในลักษณะขององค์กรเชิงระบบ สามารถนำทฤษฎีเชิงระบบมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output)¹⁶ โดยมีสภาพแวดล้อม (context) และข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน องค์กรประกอบทั้ง 3 ส่วน สำหรับองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (input) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารการศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจะมีการดำเนินงานโดยกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อให้มีผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป และองค์ประกอบของกระบวนการ (process) การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการศึกษา ออกเป็น 4 งาน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป¹⁷ กระบวนการบริหารวิชาการเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษา องค์ประกอบสุดท้ายก็คือ ผลผลิต (output) ซึ่งจะเป็นผลมาจากการบริหาร อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ 2544 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544), 45.

¹⁶ Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2nd ed. (New York : John Wiley & Son, 1978), 20.

¹⁷ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546), 32.

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิด (ขอบข่ายการวิจัย)

ที่มา : Danial Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2 nd ed. (New York : John Wiley Son, 1978), 20.

: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ., 2546),

ขอบเขตของการวิจัย

จากรายละเอียดและขอบข่ายทฤษฎีของการวิจัยดังกล่าวมา เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายหรือภารกิจไว้ 12 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

การบริหารงานวิชาการ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

แผนภูมิที่ 2 การบริหารงานวิชาการ

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ., 2546),

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ให้ถือว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารงานและลักษณะของหน่วยงานไม่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้วิจัย จึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งเดิมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอท่ายาง อำเภอลำดวน อำเภอบ้านลาด และอำเภอแก่งกระจาน

ครูวิชาการโรงเรียน หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ครูวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารงานกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งเดิมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอท่ายาง อำเภอลำดวน อำเภอบ้านลาด และอำเภอแก่งกระจาน

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิดของนักการศึกษา และสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามขอบข่ายและภารกิจหลักของการบริหารและจัดการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545¹

การบริหารงานวิชาการ

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถของนักเรียน การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจและใช้เวลาในการบริหารให้มากกว่างานอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ไกรเลิศ โพร้นอก ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน เป็นงานสำคัญยิ่ง เพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญา ความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณค่าในสังคม การบริหารงานวิชาการจะดีมีคุณค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู²

เจริญ ภักดีวานิช กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนลงสู่สถานศึกษาอย่างทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน ประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่ดี วิทยากรท้องถิ่น การส่งเสริมการอ่าน การ

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546), 33.

²ไกรเลิศ โพร้นอก, “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542), 15.

วิเคราะห์และสำรวจช่วยเหลือโรงเรียนที่มีปัญหาด้านข้อมูลสื่อสารทางคอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง³

ผลการวิจัยของ สุชาสินี วิทยาภรณ์ ซึ่งพบว่าการศึกษาระดับผลการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก⁴ สอดคล้องกับ วนิตา แก้วรักษ์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก⁵ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ สามารถ รักษาศิลป์ (อ้างถึงใน ศักดิ์พงษ์ วรรณवास) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ และด้านการวัดผลประเมินผลของผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก⁶ ผลการวิจัยของ ประสาท โชคลาภ ที่ศึกษาพฤติกรรมบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก⁷ และผลการวิจัยของ ราย จันทร์กลัด ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

³สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 6.

⁴สุชาสินี วิทยาภรณ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

⁵วณิตา แก้วรักษ์, “มิติสุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

⁶ศักดิ์พงษ์ วรรณवास, “สุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดสกลนคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538), บทคัดย่อ.

⁷ประสาท โชคลาภ, “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), บทคัดย่อ.

ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก⁸ และยังสอดคล้องกับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญหรืองานหลักที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดางานทั้งหลายในโรงเรียนคือ งานวิชาการ เพราะโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่สำคัญโดยรวมต้องการ จากการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีภารกิจหลักคือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือคุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะบรรลุได้นั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องสนใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติด้านนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลให้ระดับการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก⁹ ไพศาล ภิรมย์ศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนต่างกัน พบว่า ผู้บริหารที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนสูงโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะแตกต่างจากผู้บริหารที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนต่ำโดยภาพรวมและรายด้านจะอยู่ในระดับปานกลาง¹⁰ สอดคล้องกับ เบญจวรรณ สกกุลเนรมิตร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากการบริหารงานวิชาการจะต้องใช้แนวการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน ของ เดมิ่ง (Deming) คือ การวางแผน

⁸ ราช จันทรกุลัด, “ปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535), บทคัดย่อ.

⁹ เอกชัย กี่สุขพันธ์, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : อเนกศิลป์การพิมพ์, 2537), 28.

¹⁰ ไพศาล ภิรมย์ศรี, “พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนต่างกัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

ปฏิบัติ ติดตาม และปรับปรุง¹¹ เดชา พวงงาม ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนขนาดใหญ่ทัศนะของผู้บริหารและครูวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทัศนะของครู-อาจารย์โรงเรียนขนาดเล็กและผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาด แสดงพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง¹² ปรีชา บุญอนันต์ ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ความต้องการพัฒนางานวิชาการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ งานนิเทศภายใน งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานอบรมทางวิชาการ งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานห้องสมุดและงานการเรียนการสอน เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียนแล้วพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05¹³ อกันบี (Aganbi) ได้วิจัยพบว่า เด็กหยุดเรียนเพราะผู้ปกครองขาดทุนทรัพย์และขาดการสนับสนุนจากโรงเรียนในด้านผู้สอน ขาดสื่อการสอน หนังสือ ตำรา ทักษะการสอน และการปรับปรุงพัฒนาการสอน ถ้ารัฐให้การสนับสนุนที่เพียงพอแล้วจะทำให้การเรียนรู้อเพิ่มขึ้น¹⁴ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แฟร์ (Fair) ที่พบว่า ความต้องการส่งลูกเข้าโรงเรียนกับการตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายการเก็บภาษีค่าธรรมเนียมโรงเรียน ถ้ารัฐบาลเก็บ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

¹¹เบญจวรรณ สกุลเนรมิต, “การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

¹²เดชา พวงงาม, “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

¹³ปรีชา บุญอนันต์, “ความต้องการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544), บทคัดย่อ.

¹⁴L.A. Aganibi, “The Impact on the Relationship between Type of School and Dropout Rate in Urhobo Rural Areas of Nigeria (School Type, Rural Communities, Primary School,” Dissertation Abstracts International 59 (October 1998) : 312 A.

มากขึ้น¹⁵ นโยบายนี้ทำให้ผู้ปกครองไม่ส่งให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ยาสิน (Yasin) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาก่อนในประเทศที่กำลังพัฒนา พบว่า คุณค่าทางการศึกษาในชุมชนของประเทศที่กำลังพัฒนา ผู้ปกครองที่เห็นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบส่วนตัวและถือว่าเป็นเครื่องแสดงสถานภาพ¹⁶ ฮาน (Han) พบว่า การปฏิรูปการศึกษาทำให้ชุมชนพัฒนาขึ้น ได้ให้อำนาจแก่ประชาชน เศรษฐกิจ การเมือง มาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น¹⁷ และเรโนลด์ และยวนเน (Reynolds and Yvonne) ได้ศึกษาวิจัยถึงบทบาทของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับพ่อแม่ในการบริหารจัดการ¹⁸

ผู้บริหารกับการวางแผนงานวิชาการ

ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาท และหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการเพราะงานวิชาการในสถานศึกษาถือเป็นงานหลัก ผู้บริหารควรมีหลักการวางแผนงานวิชาการดังนี้

1. ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบการวางแผนทุกระดับ ตั้งแต่งานวิชาการระดับสถานศึกษา งานวิชาการระดับคณะจนถึงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ โดยการจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นของครูอาจารย์ เพื่อจะได้จัดการวางแผนได้ถูกต้อง

2. ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษาโดยทั่วไป ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดแผนงานของสถานศึกษา แต่โดยแท้จริงแล้วผู้บริหารมิใช่เพียงผู้กำหนดแผน แต่

¹⁵K.K. Fair, "The Demand for Education in Namibia : School Costs, Household Wealth and Household Decision-Making Processes," Dissertation Abstracts International 59 (November 1998) : 124 A.

¹⁶S. Yasin, "Community Participation in the Provision of Private Primary Schools in Port-Prince, Haiti Private Schools, Developing Countries," Dissertation Abstracts International 59 (March 1998) : 314-319 A.

¹⁷D. Han, "The Unknown Cultural Revolution : Educational Reforms and Their Impact on China's Rural Development," Dissertation Abstracts International 59 (September 1998) : 15-17 A.

¹⁸J. Reynolds, and O. Yvonne, "A Case Study of a Primary School Using the Action Research Process Study Parental Involvement Practices Team," Dissertation Abstracts International 59 (March 1998) : 215 A.

ควรจะได้มีส่วนร่วมโดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบงานอื่น ๆ และครูอาจารย์ในสถานศึกษาด้วย

3. ผู้บริหารควรมีทักษะในการวางแผน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการวางแผนจนสามารถชี้แนะครูอาจารย์ได้

4. ผู้บริหารควรรู้จักการวางแผนในการบริหารงาน การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานต่าง ๆ จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หรือไม่อยู่ที่การวางแผนงานวิชาการเป็นงานที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดไป ตั้งแต่การวางแผน การจัดโปรแกรมการศึกษา การรับสมัครผู้เรียน ตลอดจนจนถึงการจัดการสอนต่าง ๆ หากสามารถวางแผนการสอนได้ดี การบริหารงานในขั้นตอนอื่นจึงจะสามารถดำเนินการได้¹⁹

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการ ออกได้ 12 องค์กรประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปได้ว่า งานวิชาการของโรงเรียนนั้นมีขอบข่ายที่กว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียน รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ²⁰

¹⁹ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2544), 5-6.

²⁰ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546), 32-38.

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้²¹

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น สถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ที่มีความพร้อมด้านบุคลากรสามารถดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้เอง โดยนำข้อมูลด้านต่าง ๆ มาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบท/สภาพชุมชนและนักเรียน ส่วนสถานศึกษาบางแห่ง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีบุคลากรน้อยสามารถดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยร่วมดำเนินการกับโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ที่มีบริบท/สภาพใกล้เคียงกัน จากนั้นแต่ละโรงเรียนต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับบริบท/สภาพของโรงเรียนของตน

เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การตรวจสอบเพื่อประเมินว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำนั้นมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด ซึ่งกรมวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนวทางการตรวจสอบฯ ในเอกสารแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนั้นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเอกสารสาระการเรียนรู้แกนกลางของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนา

²¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 2-3.

ผู้เรียน เพื่อให้สถานศึกษาใช้ในการปรับใช้ ตรวจสอบ/เทียบเคียง อันจะช่วยให้สถานศึกษามีความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากยิ่งขึ้น²²

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

เพื่อให้สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลุยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่าง

²² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ข่าวสารวิชาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 6.

ประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วน ที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่ง เน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและ ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความ ถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็น มนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะ สนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และ มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการ ทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่ เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริม สร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง สู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบ วงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงานโดยเน้น การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการ เรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม

จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้น ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง

การติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2546 สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และจำเป็นต้องมีการวางแผนติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการตัดสินใจว่าจะปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร หลังจากที่ได้มีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาไปแล้ว 1 ปี

สำหรับการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้น กรมวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำเครื่องมือการประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งเครื่องมือเกี่ยวกับการประเมินผล และติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้ในการประเมินตนเอง และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง ใช้ในการเก็บข้อมูลฯ มาวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป
ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ
หลักการ ทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตร²³

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)	ช่วงชั้นที่ 3 (ม.4-6)
	← การศึกษาภาคบังคับ →			
	← การศึกษาขั้นพื้นฐาน →			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การทำงานและอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 800-1,000 ชม.	ประมาณปีละ 1,00-2,000 ชม.	ไม่น้อยกว่าปีละ 1,200 ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา
 - สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
 - ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ นอกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพ
- ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย
สำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

²³ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ข่าวสารวิชาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 6.

สรุป กระทรวงศึกษาธิการจึงมีความมั่นใจว่า การนำร่อง การใช้หลักสูตรจะทำให้เกิด ความรอบคอบ มั่นใจในกระบวนการใช้หลักสูตร ตลอดจนเป็นการตรวจสอบสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร และเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดี ที่จะนำไปสู่การใช้ หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป²⁴

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต การเรียนรู้จะช่วยให้เราสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตหรือสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเราได้อย่าง เหมาะสม ดังนั้นคนเราจึงเรียนรู้อยู่เสมอและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้เอง นักจิตวิทยา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในแวดวงของการศึกษา จึงให้ความสนใจเรื่อง ของการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะชีวิตความเป็นอยู่และการประพฤติปฏิบัติของคนเราจะ เป็นไปในรูปแบบใด ย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้เป็นสำคัญ²⁵

รูปแบบการเรียนการสอนของ จอยส์ และเวลล์ (Joyce & Weil) ซึ่งได้แบ่งรูปแบบ การเรียนการสอนไว้ 4 ประเภท คือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านสังคม (the social family) 2) การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการส่งถ่ายข้อมูล (the information-processing family) 3) การเรียนการสอนที่เน้นปัจเจกบุคคล (the personal family) และ 4) การ เรียนการสอนที่เน้นระบบพฤติกรรม (the behavioral system family)²⁶ และสาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดก็ไม่ได้แปลว่า ครูลด บทบาท หรือลดความสำคัญลง ตรงกันข้าม ครูกลับมีบทบาท และความสำคัญมากขึ้น อีกทั้งจะ ทำให้การศึกษามีพลังและศักดิ์ศรี ในการแก้ปัญหาของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวทาง การพัฒนาการเรียนการสอนของครูที่เป็นที่ยอมรับว่าได้ผลดีก็คือ การส่งเสริมให้ครูมี ประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการทำโครงการของตนเองอย่างแข็งขันและวิเคราะห์การเรียนรู้ที่ เกิดขึ้นกับตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและเข้าใจวิธีการที่จะ

²⁴กระทรวงศึกษาธิการ, ชุดฝึกอบรมการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546), 4.

²⁵พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, จิตวิทยาการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนาการ ศึกษา, 2542), 10.

²⁶B. Joyce and M. Weil, Model of Teaching (Boston : Allyn and Bacon, 1996), 70.

ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ได้โดยเข้าไปอยู่ในกระบวนการเรียนรู้เช่นเดียวกับที่ครูเองเคยประสบมาแล้ว เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถให้คำแนะนำได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นต้นแบบ สำหรับนักเรียนในการศึกษาและนำวิธีการไปทดลองใช้สำหรับตนเอง โดยครูคอยสังเกตความก้าวหน้าในการเรียนรู้และให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ประกอบกับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนหนึ่งได้มุ่งเน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24(5)) ตลอดจนให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ (มาตรา 30) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้หลายหน่วยงานตื่นตัวกับการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น แต่การพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะเพียงการอบรมความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้นโครงการวิจัยเรื่องนี้จึงได้คิดรูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยนำผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พบว่า รูปแบบดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ทำให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยได้สำเร็จ และส่งผลถึงตัวนักเรียน

โรงเรียนและชุมชน

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้เริ่มต้นพัฒนาที่ตัวครู ตั้งสัมมนาวิทยากร

ของพระเดชพระคุณเจ้าพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ว่า “เมื่อมองเห็นความสำคัญของการศึกษา ก็ต้องมองเห็นความสำคัญของครู”²⁷ และแม้แต่ภาคเอกชนอย่าง นายประทีป บุรณบรรพต ประธานบริษัทไทยฟูจิซีร็อกซ์ จำกัด ก็เคยพูดถึงการศึกษาของชาติว่า หากรัฐคิดจะแก้ปัญหการศึกษาจริงแล้ว ต้องเริ่มที่การ “ยกเครื่อง” เกี่ยวกับครูอาจารย์ก่อน ต้องทำให้ครูอาจารย์ไทยทั้งรุ่นใหม่อุ่นเก่า มีคุณภาพและมีจิตสำนึกของความเป็นครูมาก ๆ²⁸

การจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยหลักการแล้ว แนวคิดนี้มีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การ

²⁷ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), วาทะธรรมเพื่อการพัฒนาตน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทนามมีบุ๊คส์ จำกัด, 2543), 20.

²⁸ อมรวิรัช นาคทรพรพ, ความฝันของแผ่นดิน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), 2540), 45.

เรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “learning by doing” อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้ผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ว่าอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ²⁹ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้ให้ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered teaching) ว่า เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนเชิงรุก (active learning) คือ หากความรู้ด้วยตนเองจากเอกสาร เพื่อน แหล่งความรู้ อาจารย์ และสิ่งแวดล้อม โดยที่ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นผู้นำ มีหลักวิชาการรองรับ สร้างองค์ความรู้และประมวลความรู้ได้โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะ ให้แหล่งข้อมูลร่วมกัน กำหนดการเรียน การประเมินผลประเด็นการศึกษา ดังนั้น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการใช้สติปัญญาของตนเอง ให้ผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องในกระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนตัว ทั้งในลักษณะของเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนถึงผลการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำทนายสติปัญญาของผู้เรียน ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจและจริงจังต่อกัน กระบวนการที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้สอนจะมีบทบาทในการส่งเสริม ให้ข้อมูลย้อนกลับและชี้แนะการเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะของการจัดประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน³⁰

²⁹ทศนา แคมมณี, “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA Model),” วารสารวิชาการ 3 (มกราคม 2542) : 40.

³⁰วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, การพัฒนานิสิตนักศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), 5.

การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

การวัดผลและการประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบว่า การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความพยายามต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรนั้น ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด เพื่อที่จะนำผลประเมินที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ดังที่นักวัดผลประเมินผลหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ให้แนวทางการประเมินที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ไว้ว่า การประเมินผลการเรียนรู้พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้ารับการศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชู ชลัษเฐียร ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการวัดและการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนว่า การวัดการประเมินผลมีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ ให้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจทางการศึกษาหลายประการ และที่สำคัญที่สุด คือ เน้นเพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน การตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งระบบสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียนอันเป็นผลผลิตจากกระบวนการจัดการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพในการที่จะดำเนินการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาจึงจำเป็น ความต้องการปฏิรูประบบประเมินผลเพื่อเป็นวิถีที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศหรือมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ³¹ ส่วนนักศึกษารุ่นใหม่ วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ มีความเห็นว่า การวัดและประเมินแนวใหม่สามารถที่จะวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนได้เหมาะสม และสอดคล้องกับวิธีการเดิมเป็นวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีด้วย แนวทางการประเมินที่สำคัญมี 3 แนวทาง คือ

1. การประเมินจากสภาพจริงเป็นการประเมินที่เน้นทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหาการแสดงออก รวมถึงวิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติตาม กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพ เมื่อประเมินการปฏิบัติของ

³¹บุญชู ชลัษเฐียร, “แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน,” วารสารวิชาการ 9 (กันยายน 2541) : 38.

ผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งประเมินได้จากแฟ้มสะสมผลงาน การจัดนิทรรศการ การแสดง การทดลอง การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอน และการนำเสนอรายงาน

2. การประเมินภาคปฏิบัติ คือ การทดสอบความสามารถในการทำงานของผู้เรียน ภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด การประเมินภาคปฏิบัติสามารถประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต และประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสานกัน ลักษณะสำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวัดอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีการทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนและมีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังนี้ การสืบค้น การสังเกต การวิเคราะห์ และการทดสอบ

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน แฟ้มสะสมงานเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตรงกับสภาพเป็นจริง การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดง กระทำ ผลิต หรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อประเมินความรู้ก้าวหน้าของการเรียนและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนในการประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงานนั้น ครูและนักเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการเรียนการสอน และด้านความเสมอภาค³²

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้แสวงหาความรู้แปลกใหม่มาเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ สามารถคิด วิเคราะห์ และประเมินค่าสารสนเทศ ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครูต้องเลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่สามารถค้นหาความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผลการประเมินที่ได้สะท้อนถึงภาพการปฏิบัติงานและผลงานของผู้เรียนอย่างแท้จริง

การวัดผลและการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบแบบเดิม ๆ จึงไม่ได้วัดสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ไม่สามารถประเมินกระบวนการและผลผลิตที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง รวมทั้งไม่สามารถชี้ให้เห็นพัฒนาการได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงจึงไม่ใช่การใช้เฉพาะแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว การวัดผลและการประเมินผลที่จะให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านนั้น ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องร่วมกันประเมินตามสภาพจริง ดังคำกล่าวของนักการศึกษารุ่นใหม่อีกผู้หนึ่งคือ

³²วัฒนาพร ระวังทุกข์, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
(กรุงเทพมหานคร : บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิน เพลส จำกัด, 2541), 63-68.

สุวิทย์ มูลคำ ให้ความหมายว่า การประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง การวัดผล และการประเมินผลกระบวนการการทำงานในด้านสมองหรือความคิดและจิตใจของผู้เรียนอย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ โดยพยายามตอบคำถามว่าผู้เรียนทำอะไรและทำไมจึงทำอย่างนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอะไร” และ “ทำไม” จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและทำให้เกิดความอยากในการเรียนรู้ต่อไป³³ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ ได้กล่าวถึง การประเมินผลตามสภาพจริงว่าเป็นกระบวนการสังเกต บันทึก หรือตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้กระทำและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ผู้เรียนทำ การประเมินผลแบบนี้ ช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งผู้สอนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนผู้เรียนรายบุคคล³⁴

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง ซึ่ง สุวิทย์ มูลคำ ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดเวลาทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชน
2. เป็นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัดและให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง รวมทั้งการเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์

³³สุวิทย์ มูลคำ, แฟ้มสะสมงาน, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2542), 22-23.

³⁴ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ, คู่มือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงานดีเด่น (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2542), 10.

9. ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง

กล่าวโดยสรุป การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่เน้นการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง โดยเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ และต้องมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาที่ปรากฏให้เห็น ใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกขณะเท่าที่เป็นไปได้

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การที่จะพัฒนาบุคลากรทางการวิจัย ให้นำการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานในการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษานั้น จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นและชุมชน การวิจัยจะมีส่วนร่วมในการหาจุดที่เป็นปัญหา หรือจุดที่ต้องการพัฒนาให้ระบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสอดคล้องกับความแตกต่างของเด็กและเยาวชน ที่เป็นผลผลิตจากการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และบรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะถือว่าการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา/พัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับนานาประเทศในระดับสากล³⁵

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ความหมายของคำว่า “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

คำว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีความหมายที่สำคัญคือ

- บูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
- การวิจัยเพื่อมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้ง ๆ ไป ผลการวิจัยใช้ได้เฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษา เป็นการวิจัยปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเองเฉพาะชั้น
- การหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ และการดัดแปลงอุปกรณ์ประเภทอื่นมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ของ

³⁵ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์, “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (research for learning development) กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ,” ใน เอกสารรายงานการวิจัย อันดับที่ 289/2545 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), คำนำ.

การเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์³⁶

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อการวิจัยในชั้นเรียน และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยไว้ในเอกสาร “การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ” ไว้ดังนี้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และในมาตรา 24 วรรค 5 ได้กำหนดให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียน การสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา³⁷

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

การวิจัยในชั้นเรียน ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การนำการวิจัยเข้าไปช่วย จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูสามารถนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ ครูจำเป็นต้องมองเห็นองค์ประกอบและภารกิจต่าง ๆ ในระบบการเรียนรู้ ทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตให้ชัดเจน แล้วเชื่อมโยงปัจจัยทั้งปวง เป็นองค์รวม เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการจัดการเรียนรู้อ อาจเกิดขึ้นในระดับปัจจัย หรือ กระบวนการ หรือผลผลิตก็ได้ กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนจึงมีส่วนช่วยในการค้นหาตอบของ สาเหตุปัญหา หรือข้อบกพร่องทั้งระบบการเรียนการสอนนั้น ๆ ครูที่จะทำการวิจัยได้สำเร็จ จำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้อิสระในทางความคิด อิสระในการ

³⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 4.

³⁷ คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 68.

ทำงานค้นคว้าทดลองที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของครูผู้ทำวิจัย เพื่อครูจะได้ค้นพบปัญหาและแนวทางแก้ไข³⁸

เลอชัย โชคสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่สอนในชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณสมบัติของผู้วิจัย ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย วัสดุอุปกรณ์และแหล่งวิทยาการ และงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียน³⁹ สอดคล้องกับ จันทรพิมพ์ วงศ์ประชารัตน์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง⁴⁰

การวิจัยในชั้นเรียนในทัศนะของ นพดล เจนอักษร ก็คือ การวิจัยประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการควบคู่ไปกับการสอนปกติในชั้น ทั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอน หรือใช้ในการแก้ไขปัญหาการสอนของครูผู้สอน รวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป⁴¹ มีนักการศึกษาต่างประเทศที่ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ Qluckman and others (อ้างถึงใน ทัศนาศ แสงศักดิ์) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยทางด้านสังคม เป็นพื้นฐานการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงเงื่อนไข ผลที่ได้นำมาปรับปรุงการเรียนการสอน⁴²

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เลอชัย โชคสวัสดิ์, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2545), บทคัดย่อ.

⁴⁰ จันทรพิมพ์ วงศ์ประชารัตน์, “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, 2545), บทคัดย่อ.

⁴¹ นพดล เจนอักษร, แก่นวิจัยในชั้นเรียน (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2544), 19-20.

⁴² ทัศนาศ แสงศักดิ์, “การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research),” บทความทางวิชาการ วารสารเชิงวิชาการ (พฤษภาคม 2543) : 75.

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นั้น เป็นงานที่ท้าทายชวนให้คิดอยากลองทำ อยากติดตาม เกิดความกระตือรือร้น ใครรู้ใครเห็น ซึ่งในบางครั้งต้องใช้เวลา นาน เพราะงานวิจัยเป็นงานที่ละเอียดถี่ถ้วน เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญ การนำวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามความแตกต่างของผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นในแต่ละชุมชน นั้น ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมและเครื่องมือวัด การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย⁴³

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมการศึกษา และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้

สื่อการเรียนรู้ (educational material) หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการ วัสดุของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (educational technology) หมายถึง ความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติของการออกแบบ การพัฒนาการใช้ การจัดการ และการประเมินของกระบวนการและทรัพยากรสำหรับการเรียนรู้

นวัตกรรมการศึกษา (educational innovation) หมายถึง แนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน อาจช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดความรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม⁴⁴

⁴³กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545), 16.

⁴⁴กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือ, ชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ชุดที่ 13 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545), 45-47.

การผลิตสื่อหรือนวัตกรรมประกอบการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดำเนินการเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้เกิดการรับรู้ได้ดีโดยมีสื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติและทัศนคติได้ตามที่ครูต้องการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่สอนได้ชัดเจนขึ้น ดังความหมายของสื่อการเรียนการสอนที่นักการศึกษา กล่าวถึงดังนี้

กิตานันท์ มะลิทอง กล่าวถึงความหมายของสื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้⁴⁵

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้สามารถจำแนกออกตามลักษณะได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. **สื่อสิ่งพิมพ์** หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่าง ๆ โดยใช้หนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน ฯลฯ

2. **สื่อเทคโนโลยี** หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือไฮเทคทันสมัย หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แดบบันทึกภาพพร้อมเสียง แดบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยี ยังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ฯลฯ

3. **สื่ออื่น ๆ** นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวไปแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหนังสือพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี สื่อดังกล่าวนี้ได้แก่

3.1 บุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น เช่น บุคลากรในท้องถิ่น แพทย์ ตำรวจ และนักธุรกิจ

3.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ ปรากฏการณ์ และห้องปฏิบัติการ

⁴⁵กิตานันท์ มะลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2545), 43.

3.3 กิจกรรม กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น บทบาทสมมติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การทำโครงการ และเกม ฯลฯ

3.4 วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้ประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ แผนที่ตาราง สถิติ รวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์

ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือช่าง⁴⁶

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ เรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ สื่อที่จะนำมาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรจะมีลักษณะดังนี้ 1) เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งของผู้เรียนและผู้สอน 2) ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง และ 3) รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ควรมีหลายแบบ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษาจึงไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะหนังสือเรียนเท่านั้น ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อทุกประเภท⁴⁷

⁴⁶กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 7-8.

⁴⁷กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, เอกสารเจาะลึกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 25.

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 25 ได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานให้สนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และดำเนินการเพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียน

ทั้งนี้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้อาจนิยามได้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถจัดและดำเนินการได้มีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถของโรงเรียนแต่ละแห่ง เช่น โรงเรียนที่มีบริเวณพื้นที่กว้างขวางอาจจัดแหล่งการเรียนรู้ในลักษณะของสวนพฤกษศาสตร์หรืออุทยานการศึกษา นอกเหนือจากการจัดห้องสมุดโรงเรียน และการจัดมุมต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียนให้เป็นที่อ่านหนังสือ รวมทั้งการนำผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลนอกโรงเรียน เช่น พิพิธภัณฑ์ วัด หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดประชาชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ฯลฯ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สารสนเทศศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น ส่วนแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

ห้องสมุดโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียนเพราะเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และให้บริการวัสดุสารนิเทศ ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียน เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มาศึกษาหาความรู้ เรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่เยาวชนของชาติ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดแนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ในมาตรา 24 ยังกำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้สนองแนวทางดังกล่าวได้จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียนได้ใช้ประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ห้องสมุดโรงเรียนควรเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเป็นที่รวมของทรัพยากรสารนิเทศทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสิ่งไม่ตีพิมพ์หรือวัสดุสื่อโสตทัศน์ และในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมอิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนควรพิจารณาดำเนินการพัฒนาห้องสมุดให้มีบทบาทเหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งในประเทศไทยสื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเป็นสื่อหลักของห้องสมุด แต่ในขณะเดียวกันควรจัดหาสื่อประเภทไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้วย

รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน

รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียน คือ 1) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ บริเวณอ่านหนังสือทั่วไป มุมอ้างอิง มุมวารสารและหนังสือพิมพ์ มุมเยาวชน มุมครูอาจารย์ มุมศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล มุมเทิดพระเกียรติ มุมสื่อ มุมศิลปวัฒนธรรม มุมนิทรรศการ ฯ 2) ศูนย์วิทยาการ (learning resource center) 3) ห้องสมุดหมวดวิชา 4) มุมหนังสือในห้องเรียน และ 5) รูปแบบอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดไม่เคลื่อนที่

การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน เช่น บริเวณโรงเรียนสะอาด มีต้นไม้ร่มรื่น มีซุ้มหรือมุมสงบ ห้องเรียนสะอาด มีสีและแสงที่อ่อนโยนนุ่มนวล มีรูปภาพตกแต่งผนังอย่างเหมาะสม มีโรงอาหาร และห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขอนามัย จะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น เกิดความรักและไม่ต้องการให้โรงเรียนหรือห้องเรียนของตนสกปรก เกิดความเคยชินกับความสะอาด ความสวยงาม ความเป็นระเบียบจนซึมซับสิ่งดี ๆ ที่ได้รับ ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และสามารถรับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากบรรยากาศที่ดีในบริเวณโรงเรียนและห้องเรียนแล้ว บรรยากาศที่ดีในศูนย์การเรียนรู้ยังเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องทำให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ตามแนวทางซึ่ง ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ได้เสนอแนะแนวทางการจัดบรรยากาศของศูนย์การเรียนรู้ไว้ด้วยหลัก 7 ส คือ 1) สะอาด 2) สงบ 3) สะดวก 4) สบาย 5) สอดคล้อง 6) ส่งเสริม และ 7) สังคม⁴⁸

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

⁴⁸ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 43-51.

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน

จากสภาพสังคมที่ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงและมีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เป็นสังคมแหล่งข้อมูลข่าวสาร หรือสังคมสารสนเทศ ที่ความรู้ทั้งหมดไม่ได้ อยู่ที่ตัวครูอีกต่อไป แต่จะมีทั้งที่ตัวครูในแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แหล่งการเรียนรู้ สื่อมวลชนที่แพร่หลายทั้งในและนอกประเทศ เป็นความรู้ที่ไม่มีพรมแดน และเป็นความรู้ที่ทุกคนในสังคมสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อย่างที่เรียกว่าเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ดังนั้น กระบวนทัศน์ของการจัดการเรียนรู้ที่เคยเน้นครูเป็นสำคัญ (teacher center) จึงต้องเปลี่ยนบทบาทของครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ หรือผู้อำนวยการเรียนรู้ และผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็ต้องใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ไม่ใช่นั่งเรียนแต่ในห้องเรียนตลอดเวลา ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสืบเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน

ผลจากการวิจัยของ ประเสริฐ ครอบแก้ว เรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอน มีภารกิจมาก ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชนน้อย⁴⁹ ซึ่งสอดคล้องกับ สามารถ จุ้ยทอง (อ้างถึง รายงานการวิจัยทางการศึกษา สปช.) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เนื่องจากขาดแคลนแหล่งวิทยากรสำหรับศึกษาค้นคว้า ขาดแคลนสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์การสอน ขาดหนังสือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ สำหรับศึกษาค้นคว้าทั้งครูและนักเรียนส่งผลถึงกระบวนการเรียนรู้ ผลการประเมินอยู่ในระดับน่าปรับปรุง⁵⁰

การนิเทศการศึกษา

การบริหารและการจัดการในเรื่องใด ๆ จะเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด จำเป็นต้องมีการควบคุม ดูแล ตรวจสอบ แนะนำช่วยเหลือ คอยให้บริการ ปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลา โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลัก งานส่วนนี้เกิดจากการนิเทศ แม้ในด้านการพัฒนา

⁴⁹ ประเสริฐ ครอบแก้ว, “บทบาทของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” (สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

⁵⁰ กรมวิชาการ, สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, “บทคัดย่อรายงานการวิจัยทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2537-2538,” 2540. (อัดสำเนา)

งานวิชาการเกิดจากการนิเทศการศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นตัวกลางคอยประสานเสนอแนะ และให้การสนับสนุน

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง การแนะนำ การชี้แนะ การบริการ และการวางแผนร่วมกันเพื่อหาทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูในโรงเรียน ในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน⁵¹ ดุสิต ทิวถนอม กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน คือ กระบวนการซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการบริการและวิธีการต่าง ๆ ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ⁵² ส่วนจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน อาดัม และดิกกี (Adams and Dickey) ได้ให้ความเห็นว่า ในการจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูได้ค้นหาวิธีการทำงานด้วยตนเอง รู้จักแยกแยะปัญหาของงาน รู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาให้มีความเชื่อมั่นในวิชาชีพและความสามารถของตน รู้จักแหล่งวิทยาการ ช่วยประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนให้ชุมชนเข้าใจ พร้อมให้การสนับสนุน เข้าใจปรัชญาและความต้องการของการศึกษา⁵³ การนิเทศภายในเป็นงานส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยใช้หลักเหตุผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีนักการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการนิเทศภายในไว้ ดังนี้คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผลขั้นสุดท้ายคือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชื่อมั่น สามารถพัฒนา

⁵¹ อนุศักดิ์ สมิตสันต์, การบริหารงานวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2540), 235. (อัดสำเนา)

⁵² ดุสิต ทิวถนอม, การนิเทศการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ (นครปฐม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 4.

⁵³ Adams P. Harold and Dickey G. Frank, Basic Principles of Supervision (New York : American Book Company, 1990), 12-13.

วิชาชีพให้เจริญก้าวหน้า เกิดการประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ช่วยเหลือครูให้รู้จักเลือกและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรต่อไป ดังนั้น จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการชี้แนะ แนะนำให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูเพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นความร่วมมือร่วมใจ และประสานงานกันระหว่างครูและผู้นิเทศในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

การนิเทศการศึกษาและหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์

การบริหารงานวิชาการเพื่อสนับสนุนโรงเรียนของบุคลากรที่อยู่นอกองค์การจะปฏิบัติในลักษณะการบริหารตามสายงานการบังคับบัญชา การนิเทศการศึกษาและการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นแก่โรงเรียน สำหรับการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมจะปฏิบัติงาน 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ 1) นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน 2) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูโดยวิธีการต่าง ๆ และ 3) ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ⁵⁴

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

งานแนะแนวเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของชาติ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนทุกระดับทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้รับการศึกษารู้จักเลือกเส้นทางประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง รวมทั้งมีการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบาย ข้อที่ 6 ของแผนพัฒนาการแนะแนวกระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544) คือ ส่งเสริมให้หน่วยงานทุกสังกัดมีการวิเคราะห์วิจัยติดตามและประเมินผลงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ⁵⁵

ความหมายของการแนะแนวการศึกษา

มีผู้ให้ความหมาย “การแนะแนวการศึกษา” ไว้ดังนี้

⁵⁴ ภิญญา จันทรวงศ์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : คณะทำงานการวิจัยการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 3, 2540), 17.

⁵⁵ จีระวรรณ ปักกัสดัง, วารสารวิชาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 80.

อาร์เธอร์ เจ. โจนส์ (Arthur J. Jones อ้างถึงใน การแนะแนวการศึกษา) มีความเห็นว่า “การแนะแนวการศึกษา หมายถึง การแนะแนวในการเลือกสถานที่เรียน ในการสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อ ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตในโรงเรียน”⁵⁶ กัญญา สุวรรณแสง ได้กล่าวถึง “การแนะแนวการศึกษาว่า เป็นกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของการศึกษา โอกาสที่จะได้รับทราบถึงแนวทาง หรือแนวโน้มทางการศึกษา โอกาสทางการศึกษาในอนาคต ความต่อเนื่องของการอาชีพ เป็นผลมาจากการเลือกแนวทางการศึกษาได้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถทางสติปัญญาของตน ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความล้มเหลวหรือข้อผิดพลาดในการวางแผนทางและจุดประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาในอนาคต”⁵⁷ เช่นเดียวกับ รวีวรรณ ชินะตระกูล ให้ความหมายว่า “การแนะแนวการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือนักเรียนหรือบุคคลในทางด้านการศึกษา เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจและเลือกศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเอกัตภาพ และความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทางสติปัญญา ความเฉลียวฉลาดได้อย่างเต็มที่ตามขีดความสามารถ”⁵⁸ ซึ่งสอดคล้องกับ สถิต วงศ์สุวรรณ กล่าวว่า “การแนะแนวการศึกษาเป็นกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกกว้างทางการศึกษา ช่วยให้ทราบถึงแนวทาง แนวโน้มและโอกาสทางการศึกษาในอนาคต ช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือกศึกษาได้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถทางสติปัญญาของตนเอง รู้จักวิธีเรียนที่ดี รู้จักค้นคว้าหาความรู้ จดบันทึก เขียนเรียงความ แบ่งเวลาการเรียน การเตรียมตัวสอบ การปรับตัวเข้ากับโรงเรียน หลักสูตร วิชาที่เรียน กิจกรรม สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนได้ ตลอดจนรู้จักตัดสินใจในการเลือกสถานศึกษาใหม่ที่จะศึกษาต่อ”⁵⁹

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดเป้าหมายของการแนะแนวการศึกษาไว้ 4 ข้อ คือ 1) ส่งเสริมสมรรถภาพทางการเรียนให้สามารถประสบความสำเร็จ 2) ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนด้านการศึกษาเป็นปัจจุบันและ

⁵⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือชุดการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนการแนะแนวการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 18.

⁵⁷ กัญญา สุวรรณแสง, การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ, เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534), 8. (อัดสำเนา)

⁵⁸ รวีวรรณ ชินะตระกูล, หลักการแนะแนว (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2539), 27.

⁵⁹ สถิต วงศ์สุวรรณ, จิตวิทยาแนะแนว, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น, 2531), 335.

อนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถปรับตัวทางด้านการเรียนอย่างดี และ 4) ส่งเสริมลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนแก่นักเรียนเพื่อให้มีความก้าวหน้าทางด้านการเรียน และชีวิต⁶⁰ ปัจจุบันการแนะแนวยังไม่ได้สมบูรณ์ ทั้งนี้เกิดจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดงบประมาณและผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากธรรมชาติของการแนะแนวให้เป็นรูปธรรมได้ไม่ชัดเจน นอกจากนี้รูปแบบที่อาศัยการบูรณาการ ความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียน โดยแต่ละฝ่ายจะเน้นการทำงานประสานกันมากกว่าจะเน้นการสั่งการแบบบังคับบัญชา⁶¹

ขอบข่ายของการแนะแนว

จากการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ จินดารัตน์ ศรีศุภกาญจน์⁶² ที่พบว่าสภาพการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง จารุรักษ์ สุขเสริม⁶³ พบว่า สภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษายังมีจำนวนน้อย ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบมากที่สุดคือ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการบริการแนะแนว ขาดเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารมีความต้องการจัดสภาพและรูปแบบการจัดบริการแนะแนวในระดับมากเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปัญจพร จันทรวงศ์⁶⁴ ที่พบว่าผู้บริหารมีความคาดหวังในคุณลักษณะของครูแนะแนวส่วนใหญ่สูงกว่าสายการสอน สรุปได้คือ ด้านมนุษย

⁶⁰หน่วยศึกษานิเทศก์, กระทรวงศึกษาธิการ, การแนะแนวการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 21-22.

⁶¹นิรันดร์ จุลทรัพย์, การแนะแนวเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 2 (สงขลา : การกิจการผลิตภัณฑ์และตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2545), 5.

⁶²จินดารัตน์ ศรีศุภกาญจน์, “สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2544), บทคัดย่อ.

⁶³จารุรักษ์ สุขเสริม, “การศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2533” (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534), บทคัดย่อ.

⁶⁴ปัญจพร จันทรวงศ์, “คุณลักษณะของครูแนะแนวตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร” (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535), บทคัดย่อ.

สัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านคุณธรรมความประพฤติ ด้านความเป็นผู้นำ ความเป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน บทความทางวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการกล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนววิชาชีพและทางวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบันพบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ไม่เอื้อให้สถานศึกษาดำเนินการแนะแนวได้ดี อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

หลักการของการแนะแนว

จากบทความทางวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มุ่งส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบันพบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ไม่เอื้อให้สถานศึกษาดำเนินงานแนะแนวได้ดี อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน⁶⁵

บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องต่องานแนะแนว

ในการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนนั้น ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แต่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันในการทำงาน จึงจะทำให้งานแนะแนวนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

บทบาทหน้าที่โดยทั่วไป ผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวความคิดทางการแนะแนว และการนำไปใช้ ซึ่งมีหน้าที่ในการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การจัดบริการแนะแนว ดูแลสนับสนุนให้มีการจัดการแนะแนวที่เหมาะสม บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวโดยตรง คือเป็นผู้ที่ยอมรับแนวคิดทางการแนะแนวให้ความร่วมมือในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว จัดวางแผนโครงการแนะแนว และเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและส่งเสริมบุคลากร ผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ในเรื่องการแนะแนวอยู่เสมอ และมีการวัดและประเมินผลงานแนะแนวเพื่อให้งานแนะแนวนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

⁶⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546), 5.

2. บทบาทหน้าที่ของหัวหน้าผู้ให้คำปรึกษา

มีหน้าที่ในการทำงานร่วมกับผู้บริหารในเรื่องการแนะแนวในด้านต่าง ๆ เช่น ปรับปรุงโครงการและการประเมินผลการแนะแนว เป็นผู้นำด้านการให้คำปรึกษา สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ครู ตลอดจนผู้ปกครอง เข้าใจความต้องการของนักเรียนในโรงเรียน และทำหน้าที่ในการนิเทศการแนะแนวในโรงเรียน ช่วยให้คณะครูได้รับข้อมูลและสนับสนุนให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาเป็นกลุ่ม

3. บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น

ครูประจำชั้นเป็นผู้ที่รับผิดชอบการจัดสภาพแวดล้อมของนักเรียนในโรงเรียน จึงถือได้ว่าครูประจำชั้นมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวของนักเรียน และครูประจำชั้นจึงเป็นผู้ที่ทำงานแนะแนวโดยหน้าที่ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้ คือ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน รับผิดชอบกิจกรรมโฮมรูม เข้าใจและยอมรับพฤติกรรมตามวัยของนักเรียน ยอมรับความจริงที่ว่า “พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ” การที่นักเรียนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นย่อมมีสาเหตุต่าง ๆ กัน รวบรวมและวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และรับผิดชอบระเบียบวินัยของนักเรียนในชั้น ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องการปรับตัว ร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์นิเทศศาสตร์

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในตามสาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

จากความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย จึงได้มีสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สาระบัญญัติดังกล่าว เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นแก่พ่อแม่และ

ประชาชน ว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ⁶⁶ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาก็คือ งานที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่ นำมาจัดให้เป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน เชื่อถือได้ สม่าเสมอและพัฒนาต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจต่อสังคมได้ว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษา รายงานต่อสาธารณชนได้ว่า ผู้เรียนทุกคนของสถานศึกษาได้รับการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ใช้วิธีการใดในการพัฒนาผู้เรียนและทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ที่เขยิบสูงขึ้น สามารถบรรลุผลตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดให้สูงขึ้นตามศักยภาพของผู้เรียนเช่นกัน ฉะนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาก็จะต้องประกันในสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการ⁶⁷ การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศไทยนับว่ายังเป็นเรื่องใหม่ จึงมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอจัดแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเอกสารงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยเอกสารงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สยาม สุ่มงาม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วาทีณี ธีระตระกูล ดิเรก ทวยมีฤทธิ์ เขียวภา รัตน์บัลลังค์ และวรพจน์ ลังกาพันธ์ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อหารูปแบบหรือพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษากลุ่มนี้ประกอบด้วยรายงานวิจัยของ รังสรรค์ มณีเล็ก และกรมวิชาการ

กลุ่มที่ 1 เอกสารงานวิจัยที่ศึกษาสภาพของการดำเนินงานในโรงเรียนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปเอกสารและผลการวิจัยได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนของ สปช. ในปีการศึกษา 2541 พบว่ามีผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานเพียงร้อยละ 50.71, 54.90 และ 51.71 ตามลำดับ

⁶⁶สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรื, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, 2544), 2-3.

⁶⁷กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545), 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สำรวจความพร้อมด้านการประเมินภายในของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่าจากสถานศึกษา 65 แห่ง มีสถานศึกษา มากกว่าครึ่งหนึ่งมิได้มีการประเมินผลภายใน ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา⁶⁸

สยาม สุ่มงาม ทำการศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการโดยใช้กรอบซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด 3 ขั้นตอน คือ 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2) การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และ 3) การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการให้ใบรับรองมาตรฐานการศึกษาในการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีการปรับขยายเกณฑ์ให้เหมาะสมด้วยการทำประชาพิจารณ์ และจัดอบรมบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะบุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลจากการวิจัยครั้งนี้ยังไม่ปรากฏผลการดำเนินการที่เด่นชัด เนื่องจากขาดงบประมาณและอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ⁶⁹

วาทีณี ชีระตระกูล ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของจังหวัด อ่างทอง และโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก สปจ. 76 แห่ง สปอ. 228 แห่ง และโรงเรียน 684 โรงเรียน โดยมีผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ พบว่า สปจ. และ สปอ. ส่วนใหญ่นำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยการจัดอบรม สัมมนา จัดทำเอกสาร และการชี้แจงผ่านการประชุมผู้บริหารโรงเรียน

⁶⁸สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่ม 1 : แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 20.

⁶⁹สยาม สุ่มงาม, “กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), 25.

(2) ด้านกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พบว่า สปจ. สปอ. และ โรงเรียน ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการดังนี้ คือ 1) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนพัฒนา 2) กำหนดมาตรฐานการศึกษา ระดับจังหวัด อำเภอ 3) มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน 4) กำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และ 5) กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (3) ด้านการประเมินคุณภาพนักเรียน พบว่า ระดับชั้นที่มีการประเมินจากระดับจังหวัดและอำเภอมากที่สุด ได้แก่ ชั้น ป.2 และ ป.6 ส่วนชั้นที่ได้รับการประเมินน้อยที่สุด ได้แก่ ป.1 ส่วนระดับคุณภาพตามพัฒนาการนั้น พบว่า นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในระดับ 3 (4) การปฏิรูปครูผู้สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณภาพในเรื่องต่อไปนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นฝึกการคิด และการปฏิบัติจริง 2) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน 4) การจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และ 5) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้นกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น (5) หน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือ บุคคลในชุมชน ส่วนหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ เทศบาลตำบล (6) การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการ (7) การสรุปผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน พบว่า สปจ. และ สปอ. ส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ในลักษณะของรายงาน รองลงมาคือ รายงานผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และ (8) การดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า โครงการเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การปรับปรุงห้องเรียนและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โครงการเกี่ยวกับด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โครงการเกี่ยวกับด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ดำเนินการมากที่สุด คือ โรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ โครงการเกี่ยวกับด้านกวดและประเมินผลที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน การจัดทำแฟ้มสะสมงาน และการประเมินตามสภาพที่แท้จริง โครงการเกี่ยวกับด้านการนิเทศและติดตามผลที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การนิเทศที่สัมพันธ์และต่อเนื่องทุกระดับ

โครงการเกี่ยวกับด้านการประเมินเพื่อปรับปรุงที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การให้บุคลากรในโรงเรียนทำการประเมินตนเอง และนำผลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน⁷⁰

ดิเรก ทวยมีฤทธิ์ ทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชน และศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของครูโรงเรียนเอกชนทั้ง 7 มาตรฐาน มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านกิจการนักเรียน มีปัญหาในระดับปานกลาง 6 มาตรฐาน คือ ด้านบุคลากร ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การจัดการศึกษา สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนและหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน

2. ปัญหาในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาโรงเรียน มีปัญหาโดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ระดับแรก ดังนี้ การเขียนธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาโรงเรียน แนวปฏิบัติในการจัดทำ และการวิเคราะห์มาตรฐาน

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามธรรมนูญโรงเรียน/แผนพัฒนาโรงเรียน มีปัญหาโดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ระดับแรก ดังนี้ การปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ครูมีภาระมากไม่ค่อยมีเวลา และงบประมาณไม่เพียงพอ

2.3 ขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุง มีปัญหาโดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ระดับแรก ดังนี้ ไม่ได้ประเมินผลการดำเนินงานความพร้อมของบุคลากรและการเก็บหลักฐาน

2.4 ขั้นตอนการประเมินตนเองและรายงานผล มีปัญหาโดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ระดับแรก ดังนี้ การเขียนรายงานการประเมินตนเอง การรวบรวมงานแต่ละฝ่ายให้เป็นงาน

⁷⁰วาทีนี้ วีระตระกูล, “รายงานการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียน ตามนโยบายการประกันคุณภาพ การประกันประสิทธิภาพ และการประกันความปลอดภัยทางการศึกษา,” กลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.

เดียวกัน และการวางแผนการประเมินที่ต่อเนื่อง⁷¹

เยาวภา รัตนบัลลังค์ ทำการศึกษาผลการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการและคู่มือนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินมาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนหลังการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองสิงห์บุรี โดยเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการพัฒนา⁷²

วรพจน์ ลังกาพินธ์ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และความ ต้องการในการพัฒนาโรงเรียน ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง⁷³

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษากำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ยกเว้นการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการดำเนินงานในระดับมาก คือ การประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง ส่วนปัญหาอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

กลุ่มที่ 2 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเชิงทดลองเพื่อหารูปแบบหรือพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

รังสรรค์ มณีเล็ก ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการประเมินตนเองของ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยการนำรูปแบบ

⁷¹ดิเรก ทวยมีฤทธิ์, ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาและขั้นตอนการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา (นครราชสีมา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา, 2544), 3.

⁷²เยาวภา รัตนบัลลังค์, ผลการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการและคู่มือนิเทศ (สิงห์บุรี : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี, 2543), 24.

⁷³วรพจน์ ลังกาพินธ์, การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา (ลำปาง : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2544), 22.

การประเมินตนเองที่คณะทำงานในแต่ละเขตการศึกษา และส่วนกลางร่วมกันพัฒนาขึ้น ซึ่งทำการวิจัยกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 105 โรงเรียน ใน 12 เขตการศึกษาทั่วประเทศ พบว่า 1) โรงเรียนทุกโรงเรียนมีรูปแบบการประเมินตนเองที่ชัดเจน และเป็นระบบตามบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่การศึกษา และ 2) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้รูปแบบและแนวทางในกระบวนการพัฒนาระบบประเมินตนเองให้แก่สถานศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพบริบทที่แตกต่างหรือเหมือนกัน โดยมีรูปแบบหลักดังนี้

1. การเตรียมการประเมินตนเอง
 - 1.1 การสร้างความตระหนัก
 - 1.2 การกำหนดตัวผู้ประเมิน
 - 1.3 การกำหนดกรอบการประเมิน
 - 1.4 การกำหนดปฏิทินการประเมิน
2. การดำเนินการประเมินตนเอง
 - 2.1 การสร้างเครื่องมือ
 - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.4 การตรวจสอบผลการประเมิน
3. การสรุปรายงานผลการประเมิน
4. การนำผลการประเมินไปใช้⁷⁴

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการประเมินมาตรฐานโรงเรียน และประเมินสภาพการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากโรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ พบว่า โรงเรียนร้อยละ 66.7 เริ่มมีการดำเนินการตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่ สปช. กำหนด

กรมวิชาการ ได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษารูปแบบ/วิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาตามระบบ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยทำการทดลองศึกษากับโรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 3, 5, 7, 9 และ 11 จำนวนทั้งสิ้น 21 แห่ง ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินการของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 42.85) โดยโรงเรียนเหล่านี้มีบุคลากรที่มีเจตคติ และความรู้

⁷⁴รังสรรค์ มณีเล็ก, การศึกษารูปแบบการประเมินตนเองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541), 1.

ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี แต่การทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียนยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร และบุคลากรทุกคนยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร รองลงมาคือ ระดับดี (คิดเป็นร้อยละ 33.33) โดยโรงเรียนเหล่านี้มีบุคลากรที่มีเจตคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นอย่างดี การทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นทีมและเป็นระบบ และมีการดำเนินการตามขั้นและกระบวนการในแผนพัฒนาคุณภาพประจำปี รายงานผลสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง⁷⁵

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนมีความพร้อม และสนใจร่วมจัดการศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องคิดหายุทธศาสตร์ในการดำเนินการ⁷⁶

กุสตาโว (Gustavo) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นโดยปกติทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปกว่าเพียงการมีส่วนรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม⁷⁷

ธีระ รุณเจริญ ได้ศึกษาวิจัยเชิงเจาะลึกและเชิงสำรวจเรื่องสภาพการรองรับการกระจายอำนาจ พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และการให้การศึกษ

⁷⁵กรมวิชาการ, การประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), 45.

⁷⁶ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542). 20.

⁷⁷Gustavo, Wilches-Chaux, "The meaning of Participation. in Brand, Peter Charles," Community participation : Proceedings (Habinte, 1992) : 4.

อบรมแก่ผู้ปกครองและประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ 'ได้ไม่ค่อนัก'⁷⁸ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพการศึกษา เขตการศึกษาที่ 6 ปีการศึกษา 2540 พบว่า สาเหตุด้านปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตทางการศึกษา โดยตัวแปรด้านปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ภาระงานของครู รองลงมาคือ สถานภาพของครอบครัว ตัวแปรด้านกระบวนการที่ให้ค่าอิทธิพลรวมสูงสุดคือ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับการเรียน รองลงมาคือ การให้บริการและความร่วมมือกับชุมชน พฤติกรรมการเรียนและการแสวงหาความรู้ของนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ และพบว่าค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรสถานภาพของครอบครัวมีผลต่อการให้บริการและความร่วมมือกับชุมชน และภาระงานของครูที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ⁷⁹

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ความร่วมมือทางวิชาการในปัจจุบันกับต่างประเทศด้านการศึกษา

อำพร สุนทรธรรม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา มีแนวทางดังนี้ การวิจัยพบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการปฏิบัติงานวิชาการซึ่งประกอบด้วย การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผลและการร่วมรับผลประโยชน์ ในงานวิชาการด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน ด้านวัดผลประเมินผล ด้านงานห้องสมุด ด้านงานนิเทศภายในและด้านงานการอบรมทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เพราะคณะกรรมการห้องเรียนส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับประถม

⁷⁸ ธีระ รุณเจริญ, "สภาพและปัญหาการบริหารและจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย," ใน รายงานการวิจัย (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542), 12.

⁷⁹ กองวิชาการ, สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, "บทคัดย่อรายงานการวิจัยทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2537-2538," 2540. (อัสสำเนา)

ศึกษา ซึ่งถือว่าพื้นฐานความรู้ค่อนข้างต่ำ ทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น⁸⁰ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยมาก สาเหตุเนื่องมาจากคณะกรรมการการศึกษาไม่เข้าใจเรื่องการวางแผนหรือโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม⁸¹ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดคือ การกำหนดเป้าหมายและความหมายของการมีส่วนร่วมตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนคือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและ ผู้ปกครอง⁸² นักเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ เผือดจันทิก ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ และโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปัญหาในเรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน เพราะจะมีการนัดหมายล่วงหน้า และชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของงานชุมชนอีกแนวทางหนึ่ง และงานวิจัยของ วรณิชา สุวรรณฉิม ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่าบทบาท

⁸⁰อำพร สุนทรธรรม, “แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

⁸¹เมตต์ เมตต์การุณจิต, “การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2541), บทคัดย่อ.

⁸²ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542), บทคัดย่อ.

คณะกรรมการโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง⁸³ และงานวิจัยของ จักรกฤษ แยมสรवल ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนศ ปานอุทัย ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน พบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนสูงอยู่ในระดับปานกลาง⁸⁴ และสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟท์ (Cohen and Uphoff) ที่ว่าองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ที่สำคัญด้านหนึ่งคือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการ และการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ⁸⁵

ความร่วมมือแบบสหวิทยาเขต

“สหวิทยาเขต” ตามแนวคิดของ พนม พงษ์ไพบูลย์ ก็คือความคิดที่จะประสานทุกฝ่ายให้มาร่วมแรงร่วมใจกันจัดการศึกษาหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาในรูปแบบที่มีอยู่ปัจจุบัน คือ โรงเรียน หรือสถานศึกษาต่าง ๆ ถ้าคิดว่าทุกจุดทุกแห่งเพื่อการเรียนรู้ คือ “วิทยาเขต” หรือเขตของการเรียนรู้ การประสานรวมวิทยาเขตเข้าด้วยกัน ก็คือการสร้าง “สหวิทยาเขต” หรือเขตการเรียนรู้หลาย ๆ แหล่งที่ร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายนั่นเอง หลักความร่วมมือเป็นเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา และแหล่งบริการทางการศึกษาในพื้นที่เดียวกัน คือ ต้นความคิดของการจัดการศึกษาแบบ “สหวิทยาเขต” การกำหนดสหวิทยาเขต

⁸³ วรณิชา สุวรรณนิม, “บทบาทคณะกรรมการโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

⁸⁴ ธเนศ ปานอุทัย, “การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนสูง” (สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

⁸⁵ J.M. Cohen, and N.T. Uphoff, “Participation’s place in Rural development : Seeking Clarity Through Specificity,” World Development 8, 3 (1980) : 223.

ก็คือ การกำหนดกรอบของขอบเขตบริการทางการศึกษามีกรอบพื้นที่บริการที่ชัดเจน จะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวางแผนจัดการศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึง กรอบพื้นที่บริการควรมีขนาดเหมาะสม ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ที่จริงขนาดพื้นที่บริการคงต้องคำนึงถึงลักษณะของชุมชนด้วยในหนึ่งเขตบริการการศึกษา คือ หนึ่งสหวิทยาเขต คือ หนึ่งกลุ่มของสถานศึกษาที่จะต้องวางแผน จัดบริการทางการศึกษาร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนในพื้นที่ได้มีที่เรียนได้อย่างทั่วถึงทุกคน⁸⁶

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุคใหม่ หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุคใหม่ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน⁸⁷ ซึ่งสอดคล้องกับ นพดล เจนอักษร ให้ความหมายของชุมชนว่า คือ กลุ่มคนที่พำนักอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือต่างพื้นที่ก็ได้ ที่มารวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ใดประสงค์หนึ่งร่วมกัน มีความตระหนักในเอกลักษณ์ของตน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งนี้โดยจะมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ หรือมีความสลับซับซ้อนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้น⁸⁸

⁸⁶พนม พงษ์ไพบูลย์, การศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541), 41-54.

⁸⁷“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 (สิงหาคม 2542) : 15-19.

⁸⁸นพดล เจนอักษร, ประสบการณ์วิชาชีพ ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546), 6.

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เป็นการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระกระบวนการเรียนรู้ผ่านบุคคลผู้รู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยและประมวลข้อมูลเกี่ยวกับสาระ องค์กร และเครือข่ายภูมิปัญญาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 11)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่ใกล้ตัว มีผู้ให้นิยามความหมายของภูมิปัญญาไว้มาก แต่รวมความได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง สาระ ข้อมูล วิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดระเบียบ แก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนหรือท้องถิ่นหนึ่ง ๆ แต่เดิมภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะหมายถึง ระบบความคิด หรือแบบแผนการปฏิบัติในอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว ต่อมาความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงขยายมิติด้านเวลาเพิ่มขึ้นมาถึงปัจจุบัน ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงกว้างขวางและลึก⁸⁹

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน ผู้วิจัยได้ค้นพบนอกเหนือจากกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ การเรียนรู้ในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในแบบทางเดียว เป็นการเรียนรู้ที่ครูเป็นศูนย์กลางและยึดมาตรฐานเดียวกันที่มีการเรียนรู้แบบลักษณะเดียว แต่บางครั้งการจัดการเรียนการสอนครูได้พยายามสอนจากของจริงหรือในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงส่งผลให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งประเภททรัพยากรบุคคลและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างครู ผู้เรียนและชุมชน การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ การเรียนรู้แบบนอกห้องเรียนและการเรียนรู้แบบมิตรสัมพันธ์ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการที่ได้มีการได้ดูจากของจริง ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ การได้สัมผัสของจริง จึงทำให้สามารถเรียนรู้ได้ดี ครูในพื้นที่โรงเรียนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่จะต้องเข้าถึงชุมชน วิธีการสอนก็จะแตกต่างไปจากครูในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ การแสดงความสนทนสนมเหนียวแน่นคุ้นเคยกัน ครูจะทำอะไรชาวบ้านจะร่วมทำด้วยเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ในหมู่บ้านที่มีลักษณะใกล้ชิดผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะโดยรากฐานแล้วชาวบ้านนาสวนมีสายสัมพันธ์ในท้องถิ่นและภูมิภาคอีสาน ดังนั้นวิถีชีวิตของหมู่บ้านนาสวนจึงมีความรู้สึกร่วมกันและจริงใจต่อกันเหมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ครูจึงมีความรู้สึกร่วมกันและจริงใจต่อกัน

⁸⁹วิชา ทรวงแสง, วารสารวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2543), 74.

นำเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน ทำให้เกิดแบบแผนการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริงและเป็นการเรียนรู้แบบมิตรสัมพันธ์⁹⁰

บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
2. การกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา
3. การประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
4. การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา
5. การตรวจสอบการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบจากผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในเรื่องการวัดผลการปฏิบัติ การพัฒนาตนเองของครูและนักเรียน การปรับปรุงบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริการและการปฏิบัติงานของโรงเรียน⁹¹

สรุป

จากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ผู้บริหารและคณะครูมีความเห็นและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและช่วยกันปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไป เช่น ครูหรือผู้บริหารไม่เข้าใจหลักสูตร ขาดแคลนวัสดุประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารไม่นิเทศภายในอย่างจริงจัง ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัสดุท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ไม่มีงบประมาณจัดหาหนังสือคู่มือประเมินผลไม่มีเพียงพอ ครูขาดความรู้เรื่องการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพในการประเมินผลการเรียน

⁹⁰ พจนีย์ เทียมศักดิ์, “วารสารวิชาการ (บทความการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน),” (ธันวาคม 2543) : 63-64.

⁹¹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประกอบการศึกษาดำเนินการด้วยตนเอง หลักสูตร ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545), 57.

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการและการจัดการศึกษาโดยอิสระ คล่องตัว เต็มตาม ศักยภาพ มีการพัฒนาหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนวัดผล ประเมิน ผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา นิเทศแนะแนวการศึกษา ส่งเสริม ร่วมมือและสนับสนุนด้านวิชาการแก่บุคคล ชุมชน ครอบครัว หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อจะนำผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการ ปฏิบัติงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานให้สูงขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 2 อันเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการประถมศึกษาต่อไป การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยการใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการเป็นผู้ตอบแบบสอบถามการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดและวิธีการในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ตามความเป็นจริงในด้านการบริหารงานวิชาการ เตรียมจัดทำโครงการเพื่อทำให้เกิดระบบของการดำเนินการตามโครงการเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ เอกสาร ตำรา ข้อมูลสถิติ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงการวิจัย แล้วเสนอขอความเห็นชอบในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติโครงการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในงานวิจัยที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 1 ทดสอบและแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องทำการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลการวิจัย

ภายหลังจากที่ได้ทำรายงานการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักวิชาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์ แล้วจัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากรตัวอย่าง และขนาดของตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

แผนแบบกลุ่มเดียว ตรวจสอบสภาวะการณ์ ไม่มีการทดลอง (The One – Shot, Non – Experimental Case Studies)

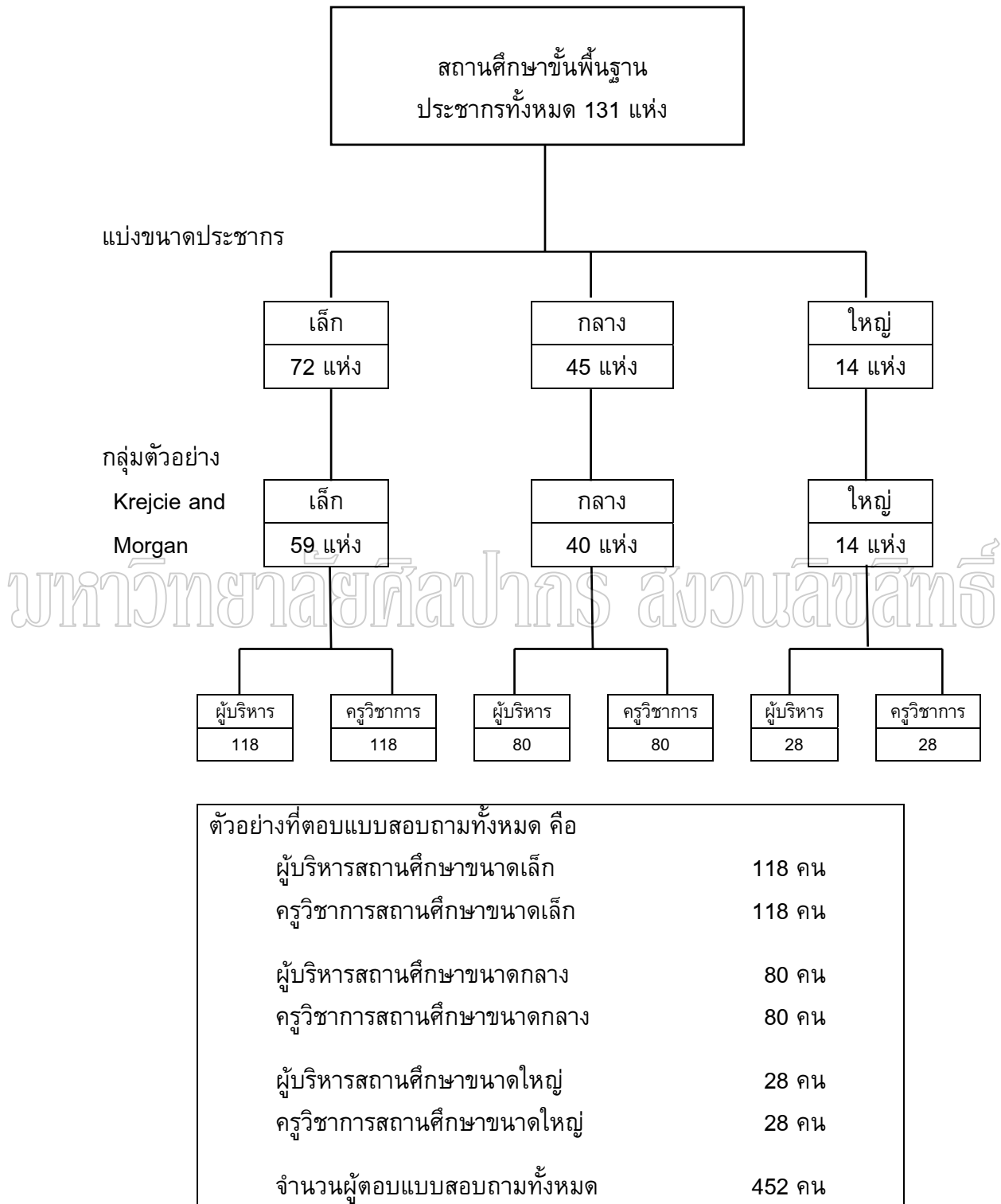
- R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
- X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
- O หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 131 แห่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาดคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ 14 แห่ง สถานศึกษาขนาดกลาง 45 แห่ง และสถานศึกษาขนาดเล็ก 72 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) โดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เกร็จซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา จำนวน 113 แห่ง แบ่งออกเป็น สถานศึกษาขนาดใหญ่ 14 แห่ง สถานศึกษาขนาดกลาง 40 แห่ง และสถานศึกษาขนาดเล็ก 59 แห่ง

แผนภูมิที่ 4 ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้บริหาร สถานศึกษาระดับ 2 คน มาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้าครูวิชาการ (กรณีไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร)

2. กลุ่มครูวิชาการ สถานศึกษาระดับ 2 คน มาจากครูวิชาการและครูผู้สอน หรือครูผู้สอนทั้ง 2 คน (กรณีครูวิชาการไม่อยู่ในกลุ่มผู้บริหาร) สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาระดับ 4 คน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 452 คน

เกณฑ์ขนาดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียน 121-300 คน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ตามขอบข่ายงานวิชาการของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) หมายถึง กระบวนการวางแผนจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การนำไปใช้จัดการเรียนการสอน นิเทศ ติดตาม ประเมินผล เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) หมายถึง การส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ ตามความสนใจ และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม

2.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (X_3) หมายถึง การจัดทำแผนวัดผลประเมินผล พัฒนาเครื่องมือ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษาโดยเป็นการประเมินตามสภาพจริง และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) หมายถึง การพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ โดยการประสาน ส่งเสริมให้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถาน ศึกษา องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ

2.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5) หมายถึง การประสาน ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ ผลิติดิจิทัลและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนางาน ด้านวิชาการ ตลอดจนจนถึงการประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6) หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้แหล่ง เรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ร่วมมือสำรวจแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่ให้หน่วยงานหรือ สถาบันอื่นจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.7 การนิเทศการศึกษา (X_7) หมายถึง กระบวนการนิเทศงานวิชาการและการ เรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ นิเทศการศึกษาของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา

2.8 การแนะแนวการศึกษา (X_8) หมายถึง กระบวนการส่งเสริมป้องกันและ ช่วยเหลือนักเรียนในด้านวิชาชีพภายในสถานศึกษา ติดตาม ประเมินผลเพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียน พัฒนาด้านให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษา โดยมีการวางแผน ปฏิบัติตามแผนตรวจสอบและปรับปรุง โดยมุ่งหวังให้ บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

2.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10}) หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิต ตลอดจนการมีส่วนร่วม ในการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น (X_{11}) หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12}) หมายถึง กระบวนการส่งเสริม สนับสนุนการ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้การพัฒนางานวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี กระทรวงศึกษาธิการ และนำมาใช้กับแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ นำมาพัฒนาสร้างแบบสอบถามให้เหมาะสมและครอบคลุมกับขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของไลเคิร์ต (Likerts rating scale) จำแนกตามตัวแปรดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2 ได้กำหนดค่าระดับของคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนหรือค่าน้ำหนักเป็น 1 คะแนน
ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย	ให้คะแนนหรือค่าน้ำหนักเป็น 2 คะแนน
ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง	ให้คะแนนหรือค่าน้ำหนักเป็น 3 คะแนน
ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก	ให้คะแนนหรือค่าน้ำหนักเป็น 4 คะแนน
ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด	ให้คะแนนหรือค่าน้ำหนักเป็น 5 คะแนน

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาปรับปรุงเครื่องมือภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับลักษณะการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค IOC

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient เท่ากับ .9830)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลจากประชากร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังสถานศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 2 ออกให้เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจากคณะครูวิชาการในสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยกำหนดให้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแยกวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) เพื่อคำนวณค่าสถิติดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequencies) และร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

1.2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นจึงนำมาเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best) โดยถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงใด แสดงว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับนั้น ๆ เกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best) มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ใช้ t-test

1.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่ม ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน ใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และทดสอบด้วยวิธี Scheffe เพื่อดูรายคู่ที่แตกต่างกัน

สรุป

โครงการวิจัยนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในการศึกษาเพื่อหาคำตอบจากข้อคำถามในการวิจัย คือ 1) การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอยู่ในระดับใด 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่ ในการวิจัยได้กำหนดแบบแผนของการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ จำนวน 452 คน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารผลงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ โดยใช้การบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายและภารกิจการบริหาร และจัดการสถานศึกษาในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ใช้ t-test ขนาดสถานศึกษาใช้ One-Way ANOVA และทดสอบด้วยวิธี Scheffe และสรุปเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษาต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบคำถามการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน และกลุ่มครูวิชาการ 2 คน ได้แก่ สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 แห่ง ได้รับกลับคืนมาทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบ ความแตกต่างการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถานศึกษา ละ 4 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 2 คน และกลุ่มครูวิชาการ จำนวน 2 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน สถานศึกษา 113 แห่ง รวมทั้งสิ้น 452 คน เมื่อแยก พิจารณาตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ร้อยละ (%) มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่

สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม				รวมผู้ให้ข้อมูล	
	ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. เพศ						
1.1 ชาย	162	71.70	43	19.00	205	45.40
1.2 หญิง	64	28.30	183	81.00	247	54.60
รวม	226	100	226	100	452	100
2. อายุ						
2.1 ไม่เกิน 25 ปี	2	.88	1	.40	3	.70
2.2 26 – 35 ปี	2	.88	13	5.80	15	3.30
2.3 36 – 45 ปี	58	25.67	96	42.50	154	34.10
2.4 46 ปีขึ้นไป	164	72.57	116	51.30	280	61.90
รวม	226	100	226	100	452	100
3. ระดับการศึกษา						
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	3.10	6	2.65	13	2.90
3.2 ปริญญาตรี	188	83.20	209	92.48	397	87.80
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	31	13.70	11	4.87	42	9.30
รวม	226	100	226	100	452	100
4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง						
4.1 ไม่เกิน 5 ปี	56	24.80	29	12.83	85	18.81
4.2 6 – 10 ปี	36	15.90	30	13.27	66	14.59
4.3 11 – 15 ปี	31	13.70	32	14.16	63	13.93
4.4 16 – 20 ปี	23	10.20	33	14.60	56	12.40
4.5 21 – 25 ปี	26	11.50	55	24.34	81	17.92
4.6 26 ปีขึ้นไป	54	23.90	47	20.80	101	22.35
รวม	226	100	226	100	452	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้บริหารเป็นชายมากกว่าหญิง

ด้านอายุ พบว่า มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมามีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 ส่วนอายุระหว่าง 26 – 35 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 และอายุไม่เกิน 25 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .70

ด้านการศึกษา พบว่า มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 397 คน คิดเป็นร้อยละ 87.80 รองลงมาก็คือระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ตามลำดับ

ด้านประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ พบว่า มีประสบการณ์ในการทำงาน 26 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 22.35 รองลงมามีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 18.81 อยู่ระหว่าง 21 – 25 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 17.92 อยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 14.59 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับ 11 – 15 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 13.93 และประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 16 – 20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 56 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 และ 6

ตารางที่ 5 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X ₁)	3.87	.63	3.84	.65	3.86	.64	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X ₂)	4.08	.57	4.01	.59	4.05	.58	มาก
3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X ₃)	3.81	.61	3.74	.64	3.77	.63	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X ₄)	3.60	.78	3.59	.72	3.59	.75	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X ₅)	3.82	.63	3.72	.68	3.77	.65	มาก
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X ₆)	3.67	.80	3.51	.79	3.59	.79	มาก
7. การนิเทศการศึกษา (X ₇)	3.67	.65	3.54	.73	3.60	.69	มาก
8. การแนะแนวการศึกษา (X ₈)	3.62	.76	3.51	.75	3.57	.76	มาก
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X ₉)	3.88	.67	3.72	.73	3.80	.70	มาก
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X ₁₀)	3.62	.72	3.45	.76	3.54	.75	มาก
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X ₁₁)	3.53	.71	3.38	.75	3.45	.73	ปานกลาง
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X ₁₂)	3.69	.69	3.53	.73	3.61	.71	มาก
รวม (x_{tot})	3.77	.55	3.67	.58	3.72	.57	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน คือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .57) และเมื่อพิจารณาตัวแปรรายด้านทั้ง 12 ด้าน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (x_2) ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .58) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (x_1) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .64) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (x_9) ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .70) การวัดผลประเมินผลและเปรียบเทียบโอนผลการเรียน (x_3) ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .63) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (x_5) ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .65) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (x_{12}) ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .71) การนิเทศการศึกษา (x_7) ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .69) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (x_6) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .79) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (x_4) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .75) การแนะแนวการศึกษา (x_8) ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .76) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (x_{10}) ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .75) และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (x_{11}) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = .73)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ตามความคิดเห็นของครูวิชาการ จะอยู่ในระดับมาก 10 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ซึ่งต่างจากความคิดเห็นของผู้บริหารในด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (x_{10}) ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = .76) และด้านประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (x_{11}) ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = .75)

ด้านที่ผู้บริหารและครูวิชาการปฏิบัติ เช่นเดียวกันมากเป็นอันดับที่ 1 คือ การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (x_2) ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .57), ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .59) ส่วนด้านประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (x_{11}) ทั้งผู้บริหารและครูวิชาการ ปฏิบัติได้น้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้ายเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .71), ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .75)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1)							
1.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.94	.80	3.91	.79	3.93	.79	มาก
1.2 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย	4.07	.73	4.04	.74	4.05	.74	มาก
1.3 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม	4.01	.79	4.01	.77	4.01	.78	มาก
1.4 นิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	3.70	.83	3.68	.80	3.69	.81	มาก
1.5 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม	3.62	.85	3.57	.84	3.60	.84	มาก
รวม (x_1)	3.87	.63	3.84	.65	3.86	.64	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2)							
2.1 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม	4.08	.68	4.03	.75	4.06	.71	มาก
2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เทคนิควิธีสอนโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน	3.96	.69	3.92	.73	3.94	.71	มาก
2.3 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.09	.74	4.12	.73	4.10	.74	มาก
2.4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และ เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ มาจัดการเรียน การสอน	3.83	.85	3.68	.89	3.75	.87	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.5 ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.44	.67	4.31	.68	4.38	.67	มาก
รวม (X₂)	4.08	.57	4.01	.59	4.05	.58	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอน ผลการเรียน (X₃)							
3.1 กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับ การวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา	4.08	.80	3.95	.79	4.02	.79	มาก
3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและ ประเมินผลแต่ละรายวิชา	4.06	.75	4.00	.80	4.03	.78	มาก
3.3 พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ให้ได้มาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษา	3.77	.73	3.73	.78	3.75	.75	มาก
3.4 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และ ประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นประเมิน ตามสภาพจริง	4.08	.73	4.02	.77	4.05	.75	มาก
3.5 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียน จากสถาน ศึกษาอื่น ๆ ตามที่กระทรวงกำหนด	3.04	1.13	3.01	1.11	3.03	1.12	ปาน กลาง
รวม (X₃)	3.81	.61	3.74	.64	3.77	.63	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X₄)							
4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารงาน วิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา	3.60	.87	3.54	.76	3.57	.81	มาก
4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้	3.73	.86	3.76	.79	3.74	.83	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการ วิจัย หรือ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กับสถานศึกษา หน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ	3.47	.87	3.46	.90	3.46	.88	ปาน กลาง
รวม (X₄)	3.60	.78	3.59	.72	3.59	.75	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X₅)							
5.1 ประสาน ส่งเสริม การใช้สื่อและ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน	3.86	.76	3.71	.81	3.78	.79	มาก
5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และ นวัตกรรมการเรียนการสอน	3.86	.81	3.79	.80	3.83	.81	มาก
5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัด การเรียนการสอน	3.98	.77	3.86	.81	3.92	.79	มาก
5.4 ประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.57	.82	3.49	.87	3.53	.84	มาก
5.5 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.97	.76	3.88	.83	3.93	.80	มาก
5.6 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ ร่วมกันทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้	3.69	.73	3.57	.82	3.63	.78	มาก
รวม (X₅)	3.82	.63	3.72	.68	3.77	.65	มาก
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X₆)							
6.1 สํารวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก สถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น	3.90	.79	3.75	.85	3.83	.82	มาก
6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู หน่วยงาน สถานศึกษา อื่น ๆ ที่จัดการศึกษา ในบริเวณใกล้เคียง	3.43	.97	3.27	.93	3.35	.95	ปาน กลาง
รวม (X₆)	3.67	.80	3.51	.79	3.59	.79	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
7. การนิเทศการศึกษา (X₇)							
7.1 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และ การเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และ เหมาะสมกับสถานศึกษา	3.81	.80	3.62	.80	3.71	.80	มาก
7.2 จัดระบบนิเทศงานวิชาการ และ การเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.82	.79	3.63	.84	3.72	.82	มาก
7.3 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่ การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ นิเทศการศึกษา	3.71	.79	3.62	.86	3.66	.83	มาก
7.4 ประเมินผลการจัดระบบ และ กระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา	3.70	.73	3.58	.83	3.64	.78	มาก
7.5 แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศการศึกษาของสถานศึกษา กับเขตพื้นที่การศึกษา	3.32	.82	3.25	.86	3.29	.84	ปาน กลาง
รวม (X₇)	3.67	.65	3.54	.73	3.60	.69	มาก
8. การแนะแนวการศึกษา (X₈)							
8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและ วิชาชีพภายในสถานศึกษา	3.54	.87	3.43	.87	3.48	.87	ปาน กลาง
8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดย ความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา	3.84	.87	3.65	.83	3.75	.85	มาก
8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดระบบและ กระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา	3.63	.86	3.58	.87	3.61	.86	มาก
8.4 ร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาอื่น	3.47	.95	3.38	.93	3.43	.94	ปาน กลาง
รวม (X₈)	3.62	.76	3.51	.75	3.57	.76	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9)							
9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.90	.80	3.68	.84	3.79	.82	มาก
9.2 สร้างความเข้าใจในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	3.94	.82	3.73	.85	3.83	.84	มาก
9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา	4.01	.79	3.83	.82	3.92	.81	มาก
9.4 พัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.85	.78	3.74	.84	3.79	.81	มาก
9.5 ประสานความร่วมมือ ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.88	.73	3.70	.80	3.79	.77	มาก
9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.71	.81	3.64	.80	3.67	.80	มาก
รวม (X_9)	3.88	.67	3.72	.73	3.80	.70	มาก
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10})							
10.1 ศึกษา สืบหาความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน	3.58	.83	3.41	.83	3.50	.83	มาก
10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิคทักษะ ทางวิชาการแก่ชุมชน	3.51	.82	3.31	.84	3.41	.83	ปานกลาง
10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา	3.77	.80	3.60	.88	3.68	.84	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ผู้บริหาร n = 226		ครูวิชาการ n = 226		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
10.4 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่าง บุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น	3.63	.79	3.48	.86	3.56	.83	มาก
รวม (X_{10})	3.62	.72	3.45	.76	3.54	0.75	มาก
11. การประสานความร่วมมือ ในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กร อื่น (X_{11})							
11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.63	.78	3.44	.83	3.54	.81	มาก
11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ	3.42	.79	3.31	.80	3.37	.80	ปาน กลาง
รวม (X_{11})	3.53	.71	3.38	.75	3.45	.73	ปาน กลาง
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12})							
12.1 สํารวจและศึกษาความต้องการ ในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.52	.73	3.40	.82	3.46	.78	ปาน กลาง
12.2 ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนา วิชาการ และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	3.82	.76	3.68	.80	3.75	.78	มาก
12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการศึกษา	3.72	.80	3.52	.77	3.62	.79	มาก
รวม (X_{12})	3.69	.69	3.53	.73	3.61	.71	มาก

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณากิจกรรมของตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .74) และในระดับน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .84) ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .64) และในระดับน้อยที่สุดคือ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้มาจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .87) ในด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X_3) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นประเมินตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .75) และในระดับน้อยที่สุดคือ จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น ๆ ตามที่กระทรวงกำหนด ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 1.12) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .83) และในระดับน้อยที่สุดคือ ประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้กับสถานศึกษา หน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .88) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5) ที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .80) และในระดับน้อยที่สุดคือ การประเมินผลการพัฒนาใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .84) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6) การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .82) และการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .95) ด้านการนิเทศการศึกษา (X_7) การจัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .82) การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = .84) ด้านการแนะแนวการศึกษา (X_8) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .85) ร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษาอื่น อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = .94) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9) วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .81) และประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมิน

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .80) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10}) ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .84) ในระดับน้อยที่สุด คือ จัดให้ความรู้เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .83) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X_{11}) การประสานความร่วมมือช่วยเหลือพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .81) ส่วนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = .80) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12}) การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .78) สํารวจและศึกษาความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .78)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด ดังรายละเอียดในตารางที่ 7 และ 8

ตารางที่ 7 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางและใหญ่

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1)	3.74	.44	3.97	.44	4.01	.58	3.86	.47	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2)	3.95	.40	4.17	.42	4.12	.54	4.05	.44	มาก
3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X_3)	3.68	.42	3.84	.42	3.97	.50	3.77	.44	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4)	3.49	.45	3.70	.54	3.71	.60	3.59	.51	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5)	3.67	.42	3.88	.45	3.90	.54	3.77	.65	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6)	3.49	.47	3.65	.54	3.83	.57	3.59	.80	มาก
7. การนิเทศการศึกษา (X_7)	3.51	.44	3.70	.51	3.73	.49	3.60	.48	มาก
8. การแนะแนวการศึกษา (X_8)	3.43	.45	3.64	.50	3.93	.64	3.57	.52	มาก
9. การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9)	3.72	.42	3.87	.54	3.97	.56	3.80	.49	มาก
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ แก่ชุมชน (X_{10})	3.40	.44	3.68	.44	3.70	.65	3.54	.49	มาก
11. การประสานความร่วมมือ ในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น (X_{11})	3.34	.42	3.56	.51	3.65	.55	3.45	.48	ปาน กลาง
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครั องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา (X_{12})	3.50	.39	3.71	.52	3.76	.58	3.61	.47	มาก
รวม (X_{tot})	3.58	.36	3.78	.42	3.86	.52	3.68	.41	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .41) และเมื่อแยกพิจารณาตัวแปรรายด้านทั้ง 12 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียว โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .44) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .47) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9) ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .49) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (X_3) ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .44) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5) ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .65) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12}) ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .47) การนิเทศการศึกษา (X_7) ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .48) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .51) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .80) การแนะแนวการศึกษา (X_8) ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .52) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

(X_{10}) ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .49) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษา และองค์กรอื่น (X_{11}) ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = .48)

ดังนั้นเมื่อแยกพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .52) สถานศึกษา ขนาดกลางมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .42) ส่วน สถานศึกษาขนาดเล็ก มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน ระดับปานกลาง 5 ด้าน ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = .36)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1)									
1.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และ ประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.85	.46	3.99	.67	4.07	.58	3.93	.56	มาก
1.2 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและ สาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีใน หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย	3.92	.44	4.20	.47	4.21	.59	4.05	.49	มาก
1.3 นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้ เหมาะสม	3.89	.58	4.17	.47	4.09	.59	4.01	.56	มาก
1.4 นิเทศติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษา	3.58	.55	3.80	.55	3.84	.64	3.69	.57	มาก
1.5 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาตามความเหมาะสม	3.47	.57	3.71	.51	3.82	.66	3.60	.57	มาก
รวม (X_1)	3.74	.44	3.97	.44	4.01	.58	3.86	.47	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2)									
2.1 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม	3.97	.47	4.15	.51	4.14	.54	4.06	.50	มาก
2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เทคนิควิธีสอนโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน	3.81	.47	4.09	.47	4.05	.52	3.94	.50	มาก
2.3 ส่งเสริมให้ครูมีทักษะจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.00	.50	4.22	.52	4.20	.61	4.10	.53	มาก
2.4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ มาจัดการเรียนการสอน	3.58	.57	3.98	.57	3.82	.74	3.75	.61	มาก
2.5 ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี-งาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.36	.39	4.39	.48	4.38	.50	4.38	.43	ปานกลาง
รวม (X_2)	3.95	.40	4.17	.42	4.12	.54	4.05	.44	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (X_3)									
3.1 กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลของสถานศึกษา	3.89	.49	4.12	.51	4.27	.55	4.02	.52	มาก
3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา	3.93	.52	4.11	.46	4.23	.65	4.03	.53	มาก
3.3 พัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	3.66	.46	3.79	.49	4.00	.64	3.75	.50	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
3.4 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นประเมินตามสภาพจริง	4.00	.49	4.10	.47	4.14	.60	4.05	.50	มาก
3.5 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการ เรียน จากสถานศึกษาอื่น ๆ ตามที่ กระทรวงกำหนด	2.94	.75	3.09	.69	3.20	.80	3.03	.74	ปาน กลาง
รวม (X_3)	3.68	.42	3.84	.42	3.97	.50	3.77	.44	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (X_4)									
4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารงานวิชาการในภาพรวม ของสถานศึกษา	3.48	.51	3.69	.56	3.59	.54	3.57	.53	มาก
4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ใน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.64	.52	3.88	.59	3.80	.64	3.74	.57	มาก
4.3 ประสานความร่วมมือในการ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจน เผยแพร่ผลงานการวิจัย หรือ พัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน กับสถานศึกษา หน่วยงานหรือ สถาบันอื่น ๆ	3.34	.51	3.54	.59	3.75	.69	3.46	.58	ปาน กลาง
รวม (X_4)	3.49	.45	3.70	.54	3.71	.60	3.59	.51	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5)									
5.1 ประสาน ส่งเสริม การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน	3.72	.50	3.86	.51	3.84	.59	3.78	.51	มาก
5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	3.71	.49	3.97	.59	3.91	.62	3.83	.55	มาก
5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.82	.50	4.03	.54	4.02	.56	3.92	.53	มาก
5.4 ประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.39	.56	3.68	.54	3.70	.50	3.53	.56	มาก
5.5 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.83	.46	4.03	.58	4.02	.59	3.93	.52	มาก
5.6 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกันรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้	3.52	.51	3.69	.70	3.91	.77	3.63	.78	มาก
รวม (X_5)	3.67	.42	3.88	.45	3.90	.54	3.77	.65	มาก
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6)									
6.1 สํารวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น	3.77	.48	3.84	.79	4.02	.82	3.83	.82	มาก
6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครูหน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง	3.21	.60	3.46	.88	3.64	.99	3.35	.95	ปานกลาง
รวม (X_6)	3.49	.47	3.65	.54	3.83	.57	3.59	.80	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
7. การนิเทศการศึกษา (X_7)									
7.1 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา	3.59	.48	3.85	.52	3.84	.58	3.71	.52	มาก
7.2 จัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.60	.51	3.82	.61	3.91	.55	3.72	.56	มาก
7.3 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษา	3.61	.47	3.71	.56	3.77	.54	3.66	.51	มาก
7.4 ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา	3.55	.51	3.76	.53	3.66	.54	3.64	.53	มาก
7.5 แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศการศึกษาของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา	3.19	.51	3.36	.63	3.48	.49	3.29	.56	ปานกลาง
รวม (X_7)	3.51	.44	3.70	.51	3.73	.49	3.60	.48	มาก
8. การแนะแนวการศึกษา (X_8)									
8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา	3.39	.52	3.46	.57	3.93	.65	3.48	.57	ปานกลาง
8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา	3.62	.47	3.84	.59	4.04	.67	3.75	.56	มาก
8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา	3.4	.51	3.68	.57	3.95	.67	3.61	.57	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
8.4 ร่วมมือและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการ ศึกษากับสถานศึกษาอื่น	3.24	.62	3.57	.56	3.82	.72	3.43	.64	ปาน กลาง
รวม (X_9)	3.43	.45	3.64	.50	3.93	.64	3.57	.52	มาก
9. การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9)									
9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้ รองรับกับระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	3.67	.50	3.89	.65	4.02	.55	3.79	.57	มาก
9.2 สร้างความเข้าใจในเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา	3.75	.51	3.92	.54	3.95	.57	3.83	.53	มาก
9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษา	3.81	.48	4.01	.53	4.11	.57	3.92	.52	มาก
9.4 พัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง	3.74	.49	3.82	.65	3.96	.64	3.79	.57	มาก
9.5 ประสานความร่วมมือ ในการ ปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณ ภาพภายใน	3.73	.45	3.83	.60	3.96	.62	3.79	.53	มาก
9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การ ศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการ ศึกษาของสถานศึกษา	3.60	.44	3.73	.58	3.82	.60	3.67	.52	มาก
รวม (X_9)	3.72	.42	3.87	.54	3.97	.56	3.80	.49	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
10. การส่งเสริมความรู้ด้าน วิชาการแก่ชุมชน (X_{10})									
10.1 ศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน	3.35	.50	3.63	.51	3.71	.69	3.50	.55	มาก
10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้าง ความคิด และเทคนิคทักษะ ทางวิชาการแก่ชุมชน	3.28	.46	3.54	.51	3.59	.59	3.41	.51	ปาน กลาง
10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนใน ชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัด กิจกรรมทางวิชาการของ สถานศึกษา	3.55	.52	3.86	.50	3.75	.67	3.68	.55	มาก
10.4 จัดให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่าง บุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น	3.41	.44	3.70	.50	3.75	.75	3.56	.53	มาก
รวม (X_{10})	3.40	.44	3.68	.44	3.70	.65	3.54	.49	มาก
11. การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาการกับสถาน ศึกษาและองค์กรอื่น (X_{11})									
11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือพัฒนาวิชาการกับสถาน ศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	3.42	.46	3.66	.53	3.71	.69	3.54	.53	มาก
11.2 สร้างเครือข่ายความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ องค์กรต่าง ๆ	3.26	.46	3.46	.56	3.59	.45	3.37	.51	ปาน กลาง
รวม (X_{11})	3.34	.42	3.56	.51	3.65	.55	3.45	.48	ปาน กลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก N = 59		ขนาดกลาง N = 40		ขนาดใหญ่ N = 14		รวมจำนวนโรงเรียน N = 113		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	ระดับ
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12})									
12.1 สำรวจและศึกษาความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.32	.45	3.59	.55	3.70	.48	3.46	.51	ปานกลาง
12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการ และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	3.67	.44	3.84	.55	3.84	.64	3.75	.51	มาก
12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษา	3.53	.41	3.71	.54	3.73	.70	3.62	.50	มาก
รวม (X_{12})	3.50	.39	3.71	.52	3.76	.58	3.61	.47	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า เมื่อพิจารณารายด้านของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X_1) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .49) และในระดับน้อยที่สุด คือ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .57) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_2) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายแหล่งเรียนรู้มาจัดการเรียนการสอนที่ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .61) และในระดับน้อยที่สุด คือ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .43) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X_3) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นประเมินตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .50) ในระดับน้อยที่สุดคือ จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น ๆ ตามที่กระทรวงกำหนด ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = .74) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) ระดับที่มากที่สุด คือ

ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .57) ระดับน้อยที่สุด คือ ประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ กับสถานศึกษา หน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .58) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาศึกษา (X_5) ระดับมากที่สุดคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .52) ในระดับน้อยที่สุดคือ การประเมินผลการพัฒนาใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาศึกษา ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .56) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X_6) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .82) ระดับน้อยที่สุด คือ การจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .95) ด้านการนิเทศการศึกษาศึกษา (X_7) ระดับที่มากที่สุด คือ จัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .56) ระดับน้อยที่สุด คือ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศการศึกษาศึกษาของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาศึกษา ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = .56) ด้านการแนะแนวการศึกษาศึกษา (X_8) ระดับมากที่สุด คือ ดำเนินการแนะแนวการศึกษาศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .56) ระดับน้อยที่สุด คือ ร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษาศึกษากับสถานศึกษาอื่น ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = .64) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X_9) ระดับมากที่สุด คือ วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .52) ระดับน้อยที่สุด คือ ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .52) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10}) ระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = .55) ระดับน้อยที่สุด คือ จัดให้ความรู้เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .51) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X_{11}) ระดับมากที่สุด คือ การประสานความร่วมมือช่วยเหลือพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .53) ระดับน้อยที่สุด คือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = .51) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาศึกษา (X_{12}) ระดับมากที่สุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .51) สำรวจและศึกษาความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .51)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกันคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
 ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบรายคู่
 โดยใช้วิธี Scheffe ดังแสดงในตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
 ที่มีขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวม

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (X ₁)	Between Groups	1.671	2	.835	3.977*	.021
	Within Groups	23.103	110	.210		
	Total	24.774	112			
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X ₂)	Between Groups	1.256	2	.628	3.411*	.037
	Within Groups	20.242	110	.184		
	Total	21.498	112			
3. การวัดผลประเมินผลและ เทียบโอนผลการเรียน (X ₃)	Between Groups	1.195	2	.598	3.233*	.043
	Within Groups	20.331	110	.185		
	Total	21.526	112			
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (X ₄)	Between Groups	1.360	2	.680	2.683	.073
	Within Groups	27.868	110	.253		
	Total	29.227	112			
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา X ₅)	Between Groups	1.321	2	.660	3.287*	.041
	Within Groups	22.096	110	.201		
	Total	23.417	112			
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X ₆)	Between Groups	1.534	2	.767	2.968	.056
	Within Groups	28.431	110	.258		
	Total	29.965	112			
7. การนิเทศการศึกษา (X ₇)	Between Groups	1.147	2	.573	2.576	.081
	Within Groups	24.481	110	.223		
	Total	25.628	112			
8. การแนะแนวการศึกษา (X ₈)	Between Groups	3.121	2	1.561	6.422*	.002
	Within Groups	26.728	110	.243		
	Total	29.849	112			
9. การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา (X ₉)	Between Groups	1.000	2	.500	2.135	.123
	Within Groups	25.764	110	.234		
	Total	26.764	112			

ตารางที่ 9 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X ₁₀)	Between Groups	2.361	2	1.181	5.326*	.006
	Within Groups	24.386	110	.222		
	Total	26.748	112			
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X ₁₁)	Between Groups	1.775	2	.888	3.999*	.021
	Within Groups	24.418	110	.222		
	Total	26.194	112			
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X ₁₂)	Between Groups	1.396	2	.698	3.261*	.042
	Within Groups	23.539	110	.214		
	Total	24.934	112			
กิจกรรมรวมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	Between Groups	1.483	2	.741	4.617*	.012
	Within Groups	17.660	110	.161		
	Total	19.142	112			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน 8 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X₁) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X₂) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X₃) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X₅) การแนะแนวการศึกษา (X₈) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X₁₀) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X₁₁) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X₁₂) สำหรับด้านที่ไม่แตกต่าง 4 ด้าน คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X₄) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X₆) การนิเทศการศึกษา (X₇) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (X₉)

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
ที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe

กิจกรรมที่สถานศึกษา ปฏิบัติ	(I) ขนาดของ โรงเรียน	(J) ขนาดของ โรงเรียน	Mean Difference (I – J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา (X ₁)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-.2339*	.09386	.014	-.4199	-.0497
		ขนาดใหญ่	-.2673	.13624	.052	-.5373	.0027
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	.2339*	.09386	.014	.0479	.4199
		ขนาดใหญ่	-.0334	.14231	.815	-.3154	.2486
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.2673	.13624	.052	-.0027	.5373
		ขนาดกลาง	.0334	.14231	.815	-.2486	.3154
2. การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ (X ₂)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-.2217*	.08786	.013	-.3959	-.0476
		ขนาดใหญ่	-.1721	.12753	.180	-.4248	.0806
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	.2217*	.08786	.013	.0476	.3959
		ขนาดใหญ่	-.0496	.13321	.710	-.2143	.3136
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.1721	.12753	.180	-.0806	.4248
		ขนาดกลาง	.0496	.13321	.710	-.3136	.2143
3. การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน (X ₃)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-.1582	.08805	.075	-.3327	.0163
		ขนาดใหญ่	-.2848*	.12781	.028	-.5381	-.0315
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	.1582	.08805	.075	-.0163	.3327
		ขนาดใหญ่	-.1266	.13350	.345	-.3912	.1380
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.2848*	.12781	.028	.0315	.5381
		ขนาดกลาง	.1266	.13350	.345	-.1380	.3912
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา (X ₅)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-.2101*	.09180	.024	-.3920	-.0282
		ขนาดใหญ่	-.2328	.13324	.083	-.4969	.0312
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	.2101*	.09180	.024	.0282	.3920
		ขนาดใหญ่	-.0228	.13918	.870	-.2986	.2530
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.2328	.13324	.083	-.0312	.4969
		ขนาดกลาง	.0228	.13918	.870	-.2530	.2986
8. การแนะแนวการศึกษา (X ₈)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	-.2027*	.10096	.047	-.4028	-.0026
		ขนาดใหญ่	-.4998*	.14654	.001	-.7902	-.2094
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	.2027*	.10096	.047	.0026	.4028
		ขนาดใหญ่	-.2971	.15307	.055	-.6004	.0063
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	.4998*	.14654	.001	.2094	.7902
		ขนาดกลาง	.2971	.15307	.055	-.0063	.6004

ตารางที่ 10 (ต่อ)

กิจกรรมที่สถานศึกษาปฏิบัติ	(I) ขนาดของ โรงเรียน	(J) ขนาดของ โรงเรียน	Mean Difference (I – J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
						10. การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X ₁₀)	ขนาดเล็ก
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่	.2845* -.0181	.09644 .14621	.004 .902	.0934 -.3078	.4756 .2717
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก ขนาดกลาง	.3026* .0181	.13997 .14621	.033 .902	.0252 -.2717	.5800 .3078
11. การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น (X ₁₁)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่	-.2194* -.3149*	.09650 .14007	.025 .027	-.4106 -.5925	-.0281 -.0373
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่	.2194* -.0955	.09650 .14631	.025 .515	-.0281 -.3855	.4106 .1944
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก ขนาดกลาง	.3149* .0955	.14007 .14631	.027 .515	.0373 -.1944	.5925 .3855
12. การส่งเสริมและ สนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่ จัดการศึกษา (X ₁₂)	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่	-.2103* -.2517	.09474 .13752	.028 .070	-.3981 -.5242	-.0226 .0208
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่	.2103* -.0414	.09474 .14365	.028 .774	-.0026 -.3260	.3981 .2433
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก ขนาดกลาง	.2517 .0414	.13752 .14365	.070 .774	-.0208 -.2433	.5242 .3260
กิจกรรมรวมที่ สถานศึกษาปฏิบัติ	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง ขนาดใหญ่	.2149* -.2810*	.08207 .11912	.014 .020	-.3675 -.5171	-.0422 -.0450
	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่	.2149* -.0762	.08207 .12442	.014 .542	-.3675 -.3228	-.0422 .1704
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก ขนาดกลาง	.2810* .0762	.11912 .12442	.020 .542	.0450 -.1704	.5171 .3228

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน โดย การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก จะแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แต่ถ้าเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ จะไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่และรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง 7 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (X₁) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X₂)

การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5) การแนะแนวการศึกษา (X_8) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10}) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X_{11}) และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (X_{12}) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 ด้าน คือ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (X_3) การแนะแนวการศึกษา (X_8) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (X_{10}) และ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (X_{11}) แต่การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการโดยภาพรวมต่างกัน คือ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 คือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

สำหรับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด คือขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านตามขนาดของ สถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางมีการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกด้าน ต่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และระดับปานกลาง 5 ด้าน

ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด โดยภาพรวมพบว่า แตกต่าง 8 ด้าน ไม่แตกต่าง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ถ้าพิจารณาด้านที่แตกต่างมาเปรียบเทียบเป็นรายด้านและรายคู่ พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลางแตกต่างกัน 7 ด้าน ถ้าเปรียบเทียบสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่จะแตกต่างกัน 4 ด้าน แต่ถ้าเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ไม่ต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และทราบความแตกต่างของระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 113 แห่ง ผู้ตอบแบบสอบถามสถานศึกษาละ 4 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 2 คน และกลุ่มครูวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ครูวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 452 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มใช้ t – Test และเปรียบเทียบเพื่อดูรายคู่ที่แตกต่างกันของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด ใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA โดยใช้วิธี Scheffe

ข้อค้นพบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามภาพรวมส่วนใหญ่ เป็นหญิง ร้อยละ 54.60 อายุ 46 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 61.90 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 87.80 และมีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ 26 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 22.35

ในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 71.70 อายุ 46 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 72.57 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 83.20 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 24.80 และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มครูวิชาการส่วนใหญ่ เป็นหญิง 81.00 อายุ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 51.30 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 92.48 ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ 21 – 25 ปี ร้อยละ 24.34

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาตัวแปรรายด้าน ทั้ง 12 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ดังนั้นจะพบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูวิชาการด้านที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่งในสถานศึกษาคือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านที่ผู้บริหารและครูวิชาการ ปฏิบัติน้อยที่สุดในสถานศึกษา คือ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

3. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้ง 12 ด้าน ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดกลาง และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก กับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวม 8 ด้าน ส่วนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด เป็นรายด้าน โดยพิจารณาเป็นรายคู่พบว่าแตกต่างกัน 8 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และไม่แตกต่าง 4 ด้าน คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการนิเทศการศึกษา

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบ การวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาสินี วิทยาภรณ์ ซึ่งพบว่าการศึกษาในระดับผลการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา แก้วรักษ์

พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครปฐม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาทุกคนก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร จะผ่านการฝึกอบรมเตรียม ผู้บริหารจากสถาบันพัฒนาผู้บริหาร และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูกำหนดจึงทำให้ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการบริหารจัดการ ตลอดจนประสบการณ์ทักษะในการจัดการ เรียนรู้ การผลิตการใช้สื่อ การประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร การวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การนิเทศและติดตามและการพัฒนาบุคลากรตลอดจนมีการสร้างความ ร่วมมือกับชุมชน เพื่อได้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ เจริญ ภัคดีวานิช กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้อง ขับเคลื่อนลงสู่สถานศึกษาอย่างทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตามส่งเสริม สนับสนุน ประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่วิทยากรท้องถิ่น นโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับ ยาเสพติด การส่งเสริม การอ่านโรงเรียนในฝัน การวิเคราะห์และสำรวจ ช่วยเหลือโรงเรียนที่มี ปัญหาด้านข้อมูลสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพความเข้มแข็ง ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อแยกวิเคราะห์รายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 11 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน การปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาที่อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่งคือ ด้านการ พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

การพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในโรงเรียน ได้เริ่มต้นพัฒนาที่ตัวครู ดัง สัมโมทเนียกถาของพระเจ้าพรหมเจ้าพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ว่า “เมื่อมองเห็นความ สำคัญของการศึกษาก็ต้องมองเห็นความสำคัญของครู” และแม้แต่ภาคเอกชนอย่าง นายประทีน บุรณบรรพต ประธานบริษัทไทยฟูจิซีร็อกซ์ จำกัด ก็เคยพูดถึงการศึกษาของชาติว่า หากรัฐคิด จะแก้ปัญหาการศึกษาจริงแล้ว ต้องเริ่มที่ การ “ยกเครื่อง” เกี่ยวกับครูอาจารย์ก่อน ต้องทำให้ครู อาจารย์ไทยทั้งรุ่นใหม่อุ่นเก่า มีคุณภาพและมีจิตสำนึกของความเป็นครูมาก ๆ (อมรวิรัช นาคกรทรรพ) หรือแม้แต่สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้น ผู้เรียนสำคัญที่สุด ก็ไม่ได้แปลว่า ครูลดบทบาท หรือลดความสำคัญลง ตรงกันข้ามครูกลับมี บทบาท และความสำคัญมากขึ้น อีกทั้งจะทำให้การศึกษามีพลัง และศักดิ์ศรี ในการแก้ปัญหา ของมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูที่เป็นที่ยอมรับว่า ได้ผลดีก็คือ การส่งเสริมให้ครู มีประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการทำโครงการของตนเองอย่าง แข่งขันและวิเคราะห์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการ เรียนรู้ที่เกิดขึ้นและเข้าใจวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ได้โดยเข้าไปอยู่ในกระบวนการ เรียนรู้เช่นเดียวกับที่ครูเองเคยประสบมาแล้ว เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถให้คำแนะนำได้

อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นต้นแบบ สำหรับนักเรียนในการศึกษาและนำวิธีการไปทดลองใช้สำหรับตนเอง โดยครูคอยสังเกตความก้าวหน้าในการเรียนรู้และให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ประกอบกับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนหนึ่งได้มุ่งเน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24 (5)) ตลอดจนให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ (มาตรา 30) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้หลายหน่วยงานตื่นตัวกับการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น แต่การพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะเพียงการอบรมความรู้เรื่องการวิจัย ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้ครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้นโครงการวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่องนี้จึงได้คิดรูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยนำผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง พบว่ารูปแบบดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ทำให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยได้สำเร็จและส่งผลถึงตัวนักเรียนโรงเรียนและชุมชน

ส่วนด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อำพร สุนทรธรรม เรื่อง แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการปฏิบัติงานวิชาการซึ่งประกอบด้วย การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผลและการร่วมรับผลประโยชน์ ในงานวิชาการด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านงานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน ด้านวัดผลประเมินผล ด้านงานห้องสมุด ด้านงานนิเทศภายใน และด้านการอบรมทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง เพราะคณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งถือว่า พื้นฐานความรู้ค่อนข้างต่ำทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยมาก สาเหตุเนื่องมาจากคณะกรรมการศึกษาไม่เข้าใจเรื่องการวางแผนหรือโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมายและความหมายของการมีส่วนร่วมตรงกันระหว่าง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ

ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ เผือดจันทิก ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ และ โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าไม่มีปัญหาในเรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมกับทาง โรงเรียนเพราะจะมีการ นัดหมายล่วงหน้า และชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของงานชุมชนอีกแนวทางหนึ่งและงานวิจัยของ วรณิษ สุวรรณฉิม ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทคณะกรรมการ โรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาศักดิ์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า บทบาทคณะกรรมการโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ จักรกฤษ แยมสรवल ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคาร จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนศ ปานอุทัย ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนสูง อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟท์(Cohen and Uphoff) ที่ว่าองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ที่สำคัญด้านหนึ่งคือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ระหว่างการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลางและใหญ่อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องถึงผลการวิจัยของ วนิตา แก้วรักษ์ พบว่าการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมของโรงเรียนทุกขนาดมีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก 2 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ รักษาศิลป์ (อ้างถึงในศักดิ์พงษ์ วรรณवास) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ และด้านการวัดผลประเมินผลของผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยของ ประสาท โชคกลาง ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม

ศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของ รายจันทร์กลัด ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับ เอกชัย กี่สุขพันธ์ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญหรืองานหลักที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดางานทั้งหลายในโรงเรียน คือ งานวิชาการเพราะโรงเรียนต้องรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่สังคมโดยรวมต้องการ จากการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีภารกิจหลักคือการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ คุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะบรรลุได้นั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนเพราะงานวิชาการเป็นงานหลักที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องสนใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้านนี้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลให้ระดับการปฏิบัติงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แล้วพบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน นั้นสามารถอภิปรายผลตามตัวแปรในแต่ละด้าน ดังนี้ คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางนั้นสอดคล้องกับ เลอชัย โชคสวัสดิ์ ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่สอนในชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณสมบัติของผู้วิจัย ทักษะการวิจัยในชั้นเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย วัสดุอุปกรณ์และแหล่งวิทยาการและงบประมาณการวิจัยในชั้นเรียนเช่นเดียวกับ จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผลการวิจัยสารนิพนธ์ของ ประเสริฐ ครอบแก้ว เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอน มีภารกิจมาก ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ สมมาตร จุ้ยทองได้ศึกษาวิจัยพบว่า เนื่องจากขาดแคลนสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดหนังสือตำรา เอกสารต่าง ๆ สำหรับศึกษาค้นคว้าทั้งครูและนักเรียน ส่งผลถึงกระบวนการเรียนรู้ผลการประเมินอยู่ในระดับน่าปรับปรุง

การแนะแนวการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางจากการศึกษาความรู้พื้นฐานการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาเกี่ยวกับจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ จินดารัตน์ ศรีศุภกาญจน์ ที่พบว่า สภาพการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ จารุรักษ์ สุขเสริม ที่พบว่าสภาพการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษายังมีจำนวนน้อย ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนพบมากที่สุด คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการบริการแนะแนวขาดเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารมีความต้องการจัดสภาพและรูปแบบการจัดบริการแนะแนวในระดับมากเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปัญจพร จันทรวงศ์ ที่พบว่าผู้บริหารมีความคาดหวังในคุณลักษณะของครูแนะแนวส่วนใหญ่สูงกว่าสายการสอน สรุปได้คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคคล สถานะ ด้านคุณธรรม ความประพฤติ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความเป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน บทความทางวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมุ่งส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนววิชาชีพทางวิชาการและวิชาชีพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ไม่เอื้อให้สถานศึกษาดำเนินงานแนะแนวได้ดี อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเชิงเจาะลึกและเชิงสำรวจ ของ ชีระ รัญเจริญ เรื่องสภาพการรองรับการกระจายอำนาจ พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และการให้การศึกษอาบรมแก่ผู้ปกครองและประชาชนในชนบทอยู่ในระดับปานกลางคือทำได้ไม่ค่อยดีนัก ซึ่งสอดคล้องกับพจนาน เทียนธาดา ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา พบว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากนโยบายโรงเรียนไม่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและคนในชุมชนคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เพราะต่างมีภารกิจมากและเวลาว่างของโรงเรียนกับชุมชนไม่ตรงกัน สอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตต์ ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมได้ชุมชนมีส่วนร่วมอุปสรรค คือ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลา การขาดความสัมพันธ์กับโรงเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น บุคลากรของโรงเรียน เช่น บุคลากรของโรงเรียนสร้างสมศรัทธาไว้ให้ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์กับชุมชนให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม อุปสรรคโรงเรียนขาดความสัมพันธ์กับชุมชน บุคลากรไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 งานวิจัยของ วิจิตรา ไสยะ พบว่า ในด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรแม่บทศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและร่วมเป็นคณะทำงานในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ในขณะที่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรแม่บท การวิเคราะห์ข้อมูลการ ประเมินคุณภาพ – ประสิทธิภาพการศึกษาเขตการศึกษาที่ 6 ปีการศึกษา 2540 พบว่าสาเหตุ ด้านปัจจัยและกระบวนการที่มีผลผลิตทางการศึกษา โดยตัวแปรด้านปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลรวม สูงสุด คือ ภาระงานของครู รองลงมา คือสถานภาพของครอบครัว ตัวแปรด้านกระบวนการที่ให้ ค่าอิทธิพลรวมสูงสุด คือการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน รองลงมา คือ การให้บริการ และความร่วมมือกับชุมชน พฤติกรรมการเรียนและการแสวงหาความรู้ของนักเรียน และการจัด การเรียนการสอนตามลำดับ และพบว่า ค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรสถานภาพของครอบครัวมีผล ต่อการให้บริการและความร่วมมือกับชุมชน และภาระงานของครูที่มีผลต่อการจัดการเรียนการ สอนอย่าง มีนัยสำคัญ

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชัชชัย นาจำปา เรื่อง การศึกษาการใช้ หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี พบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ เอกสารและสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูสอน ไม่ตรงตามแผนการสอน ไม่มีเวลาเนื่องจากภาระงานอื่นอีกมาก การจัดตั้งศูนย์วิชาการ เพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ภาษาไทยและศูนย์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น พบว่าโรงเรียนขาดการวางแผนนิเทศและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ขาด งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาศูนย์วิชาการและครูขาดความรู้ความเข้าใจใน หลักและวิธีการนิเทศสอดคล้องกับ นิตยา บุตรศรี ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญา ชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ครูผู้สอนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีในท้องถิ่นและครูผู้สอนมีงานใน หน้าที่มากจึงไม่มีเวลา หรือไม่คิดจะนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และผู้รู้ที่โรงเรียนเชิญมาถ่ายทอดความรู้ ไม่มีทักษะในด้านวิธีการสอน จึงเป็นอุปสรรคในการ ถ่ายทอดความรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพ – ประสิทธิภาพการศึกษาเขตการ ศึกษาที่ 6 ปีการศึกษา 2540 พบว่า ค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรด้านกระบวนการ ได้แก่ การ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน และพฤติกรรมการเรียนและการแสวงหาความรู้ของ นักเรียนมีผลต่อผลผลิตทางการศึกษาในทางบวก แสดงว่า การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับ โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาด้าน

หลักสูตร การอบรมให้ความรู้และจริยธรรมการระดมทรัพยากรจากชุมชนและการมีส่วนร่วมกับชุมชน ตัวแปรพฤติกรรมการเรียนและแสวงหาความรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาบทเรียนล่วงหน้า การสรุปบทเรียนหลังการสอนของครู การบันทึกเมื่อพบสิ่งที่น่าสนใจ การค้นหาคำตอบจากสื่อแหล่งความรู้อื่น ๆ ด้วยตนเองและการใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้ มีผลต่อผลผลิตทางการศึกษาในทางบวก กล่าวคือถ้ามีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ สูง นักเรียนมีความสนใจการเรียนและใฝ่หาความรู้สูง ผลการเรียนของนักเรียนจะสูงด้วย เช่นเดียวกัน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ขนาด คือขนาดเล็ก กลางและใหญ่ พบว่า โดยภาพรวม สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถ้าเปรียบเทียบสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด เป็นรายด้านโดยพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน 8 ด้าน โดยพบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารงานวิชาการแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง 7 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นและการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การบริหารงานบริการของสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกัน 4 ด้าน คือ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนและการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากการศึกษาวิจัยของ ชวลิต ประทุมยศ ในเรื่องความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือทางด้านวิชาการในด้านการใช้หลักสูตรของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) นวลจันทร์ หงษ์อินทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นสภาพการปฏิบัติจริง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการบริหารหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ปรีชา บุญอนันต์ ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือขนาดเล็ก

กลางและใหญ่ ความต้องการของการพัฒนางานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยของ สมนึก มณี เรือง การศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเมืองพัทยา ในโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นหลังการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับความเหมาะสมในส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในด้านของโครงสร้าง เนื้อหาหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตรการดำเนินการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและการวัดผล ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบ กุญโพร้ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ด้านการแนะแนวการศึกษาจากการศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร ของ เกสสินี เข้มสกุล พบว่า ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการแนะแนวของครูประถมศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปมีความรู้พื้นฐานแตกต่างกัน และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีความรู้พื้นฐานแตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ผลการศึกษาวิจัยของ สมเปลี่ยน ชัยดี เรื่องสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีสภาพการมีส่วนร่วมในโรงเรียนขนาดเล็กมีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ พบว่า มีปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ตามลำดับ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การประเมินโครงการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นงานวิจัยของ ยงยุทธ จิมสีพิมพ์ พบว่า มีความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมโครงการอยู่ในระดับ

มาก และเมื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดใหญ่ กลางและเล็ก พบว่า แตกต่างกันในระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก สอดคล้องกับ สมนึก มณี ได้ทำการศึกษาวิจัยการศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เมืองพิมาย ในโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องการวัดผลประเมินผลของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ชวลิต ประทุมยศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือทางด้านวิชาการของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ด้านความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการช่วยเหลือด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อค้นพบจากการวิจัย การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานรวมทั้งการอภิปรายผล จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่างมุ่งเน้นงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา จึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ

เมื่อแยกวิเคราะห์รายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 11 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน และอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม อุปสรรคเช่น ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลา ขาดความสัมพันธ์กับโรงเรียน บุคลากรไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดจน การขาดโอกาสและเวลาในการศึกษาข้อมูล ข่าวสารอย่างจริงจัง ทั้งนี้ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน และพัฒนาคุณภาพของประชาชนในด้านการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกด้านอย่างเต็มใจและชี้แจงระเบียบข้อ

บังคับคณะกรรมการสถานศึกษาให้ผู้นำชุมชนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก กลางและใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ขนาด จึงแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด ต้องดำเนินภายใต้ต้นนโยบายเดียวกัน คือ มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา จึงทำให้โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ระดับผลการบริหารงานวิชาการจึงอยู่ในระดับมาก

ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมสนับสนุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนจัดทำเอกสาร ฐานข้อมูลของชุมชน เพื่อใช้สื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนและส่งเสริมศักยภาพของผู้นำชุมชน

การแนะแนวการศึกษา ในเรื่องการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและทางวิชาชีพ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีบทบาทในการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแนะแนว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ในเรื่องให้ความรู้เสริมสร้างความคิดเห็นเทคนิคทักษะทางวิชาการแก่ชุมชน ให้สถานศึกษาในชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนสามารถเข้าไปศึกษา ทดลองและสาธิต สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นตัวอย่างของการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ กรณีตัวอย่างจากสถานการณ์จริงในชุมชนและนำข้อมูลข่าวสารจากชุมชนมาสู่กระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา

การประสานความร่วมมือการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนจากชุมชน ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสวงหาความรู้และสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การให้บริการและความร่วมมือกับชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กจะแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ แต่สถานขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่จะไม่แตกต่างกันแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการ มีการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน เพราะมีงบประมาณน้อยสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ไม่ทันสมัยและเพียงพอ ครูมีน้อยรับผิดชอบหลายด้าน เวลาสอนมีน้อย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นงานวิชาการในทุก ๆ งาน โดยการจัดหาทรัพยากร เพื่อการจัดสร้างวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ให้เพียงพอกับความต้องการของครู ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ส่งเสริม เผยแพร่เอกสารผลงานทางวิชาการของครู แหล่งเรียนรู้ มีการส่งเสริมพัฒนาครูให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนรู้ และเป็นครูมืออาชีพ

ปัจจัยที่มีผลทำให้การพัฒนาครูและพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษาขนาดเล็กให้ประสบผลสำเร็จ เกิดจากการเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดไป คือ การสร้างจิตสำนึก จิตวิญญาณความเป็นครู การตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาตามวิชาชีพครู การบริหารจัดการที่เป็นระบบ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาและจุดพัฒนาของแต่ละสถานศึกษา ขวัญกำลังใจของบุคลากรในสถานศึกษาเรื่องการทำงาน การรวมพลังสร้างสรรค์ผลงานในทิศทางเดียวกัน กระบวนการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ทางสถานศึกษาได้กำหนดเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในแต่ละด้าน เช่น ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา , ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
3. ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก
4. ควรศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้ง 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- _____. เอกสารเจาะลึกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- _____. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.
- _____. คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- _____. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- _____. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือ. ชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ชุดที่ 13. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หน่วยศึกษานิเทศก์. คู่มือชุดการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนการแนะแนวการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- กรมสามัญศึกษา. การวิเคราะห์งานวิจัยการจัดการศึกษาด้านประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.
- _____. ชุดฝึกอบรมการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.

กันยา สุวรรณแสง. การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ, เล่ม 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.

กิตานันท์ มะลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2545.

กิติมา ปรีดีดีลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรพัฒนา, 2532.

ไกรเลิศ โพธิ์นอก. “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

เกศินี เข้ายิ่งสกุล. “การศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร.” วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535.

คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2529.

จารุรัชต์ สุขเสริม. “การศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2533.” วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.

จินตนา ไบกาชุกย์. การเขียนสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

จินดารัตน์ ศรีศุภกาญจน์. “สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2544.

เจริญผล สุวรรณโชติ. ทฤษฎีการบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2519.

- เจริญ ภัคดีวานิช. “งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา.” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2544.
- จักรกฤษ แยมสรवल. “การศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีส่วนร่วมในการจัดการ
ศึกษาในโรงเรียนท่ามะกาวิทยาการ.” สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเอก
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2545.
- จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์. “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยใน
ชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, 2545.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. “การศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหารและปัจจัยที่สัมพันธ์กับ
ความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อัสสัมชัญ,
2539.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. “ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ
โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุขฎิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชญาณิชฐ์ พุกเถื่อน. “การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.” วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 2532.
- ชนะ กสิภาร์. จุลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2546.
- ชัชชัย นาจำปา. “การศึกษาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดอุทัยธานี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ. คู่มือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มผลงานดีเด่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2542.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. “กระบวนการสันนิเวนาการและระบบสื่อการสอน.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1-8, 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

ชวลิต ประทุมยศ. “ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือทางด้านวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 12.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

ชารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2538.

ดิเรก ทวยมีฤทธิ์. ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาและขั้นตอนการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา, 2544.

ดูลิต ทิวถนอม. การนิเทศการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. นครปฐม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

เดชา พวงงาม. “การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

ทบวงมหาวิทยาลัย. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, 2543.

ทองเรียน อมรัชกุล และคณะ. หลักการแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : พิชฌเนศ, 2528.

ทิตนา แคมมณี. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA Model).” วารสารวิชาการ 3 (มกราคม 2542) : 2-30.

_____. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA Model).” วารสารวิชาการ 3 (มกราคม 2542) : 40.

ชเนศ ปานอุทัย. “การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่ำและโรงเรียนที่มีคุณภาพนักเรียนสูง.”
สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ธีระ รุณเจริญ. “สภาพและปัญหาการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
ในประเทศไทย.” ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ, 2542.

นพดล เจนอักษร. แก่นวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2544.

_____. ประสบการณ์วิชาชีพ ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.

นวลจันทร์ หงษ์อินทร์. “การศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงและปัญหาการบริหารงานวิชาการ
ตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2544.

นิตยา บุตรศรี. “การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
ต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา
ชุมชน, อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
(กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), 27.

นิรันดร์ จุลทรัพย์. การแนะแนวเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : ภารกิจการผลิตเอกสาร
และตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2545.

บุญชู ชลัษเฐียร. “แนวคิดเกี่ยวกับการจัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน.” วารสารวิชาการ.
9 (กันยายน 2541) : 38.

- เบญจวรรณ สุกุลเนรมิต. “การบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2543.
- ประกอบ กุฎโพธิ์. “การศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัด
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและ
ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา,
2545.
- ประกอบ คุณารักษ์. โครงการกรรมการศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน
(คณะกรรมการศึกษา) ต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา : รายงาน
ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : รายงานวิจัยเสนอต่อธนาคารโลกและสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์. “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (research for learning
development) กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.” เอกสารรายงานการวิจัย
อันดับที่ 289/2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545..
- ประพันธ์ สุดโต. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามทัศนะของครูวิชาการในโรงเรียน.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2534.
- ประสาธ โขดลาม. “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ประสาธ อิศรปริดา. สารัตถะจิตวิทยาศึกษา. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2538.
- ประสาร ทิพย์ธารา. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2524.

ประสาร ภูติ. “การจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ประเสริฐ ครอบแก้ว. “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ปรีชา บุญอมรัตน์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

ปรีชา บุญอนันต์. “ความต้องการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญา โทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมการศึกษา, 2535.

_____. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2544.

ปัญญาพร จันทรวงศ์. “ผู้บริหารมีความคาดหวังในคุณลักษณะของครูแนะแนวส่วนใหญ่สูงกว่า สายการสอน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนาการศึกษา, 2542.

พจนา เทียนธาดา. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร.” ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

พจน์ย์ เทียมศักดิ์. “วารสารวิชาการ (บทความการวิจัยเรื่อง ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ใน ชุมชนและโรงเรียน).” (ธันวาคม 2543) : 63-64.

พนม พงษ์ไพบูลย์. การศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 111, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 3-9.

_____. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 (สิงหาคม 2542) : 15-19.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทนามบุ๊คส์ จำกัด, 2543.

_____. วาทะกรรมเพื่อการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทนามบุ๊คส์ จำกัด, 2543.

พวงรัตน์ วิเวกานนท์. “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.” ประชาศึกษา. 34, 8 (พฤษภาคม 2526) : 13.

พิสิฐ พิษณานนท์. การบริหารโรงเรียนกับชุมชน. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2530.

ไพศาล ภิมยศศรี. “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนต่างกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ปิญญู จันทร์วงศ์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะทำงานการวิจัย การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 3, 2540.

ปิญญู สาธร. หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

มานพ กะลาดี. บริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. “การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.

- ยงยุทธ จิมสีพิมพ์. “การประเมินโครงการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด
 อุดรธานี.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
 สถาบันราชภัฏอุดรธานี, 2544.
- ยุทธ ศักดิ์เดชยนต์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.
- ยุพิน พิพิธกุล และอรพรรณ ต้นบรรจง. สื่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์.
 กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
- เยาวภา รัตนบัลลังค์. ผลการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน
 โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการและคู่มือนิเทศ. สิงห์บุรี : สำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดสิงห์บุรี, 2543.
- ราย จันทร์กัลป์. “ปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร, 2535.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. หลักการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์,
 2539.
- รุ่ง แก้วแดง. รายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524.
- รังสรรค์ มณีเล็ก. การศึกษารูปแบบการประเมินตนเองของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา
 มาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541.
- ลัดดา สุวรรณกุล. การนิเทศภายใน : ทางเลือกใหม่ที่หลากหลาย. นครปฐม : ภาควิชา
 หลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535.
- เลอชัย โชคสวัสดิ์. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่สอนในโรงเรียนประถม
 ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์
 ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2545.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิน เพลสส์ จำกัด, 2541.

วนิดา แก้วรักษ์. “มิติสุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

วรพจน์ ลังกาพินธ์. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา. ลำปาง : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2544.

วรณิชา สุวรรณฉิม. “บทบาทคณะกรรมการโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

วาสนา ชาวหา. สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538.

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพัสชา ชีรกุล. การบริหารโรงเรียนและการานเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ขนิษฐการพิมพ์, 2531.

วิจิตร ศรีสอาน. การบริหารโรงเรียน : บทบาทของผู้บริหารในการปรับปรุงงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2528.

วิจิตรา ไสยะ. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วิจิตรา ลีลี. “การสำรวจปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

วิชัย บุญบันดาล. “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2525.

วินัย เกษมเศรษฐ. การบริหารงานวิชาการ : นโยบายและหลักการปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2532.

วิศิษฐ์ ขวัญเมือง. “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

ศักดิ์พงษ์ วรรณवास. “สภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดสกลนคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2538.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์การศึกษาดุฎฐบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

สงัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2529.

สถิต วงษ์สุวรรณ. จิตวิทยาแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น, 2531.

สนอง เครือมาก. คู่มือสอบและปฏิบัติการของผู้บริหารสังกัดคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. นครสวรรค์ : ม.ป.พ., 2536.

สมนึก มณี. “การศึกษาการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เมืองพิมาย ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยุญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2545.

สมเปลี่ยน ชัยดี. “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ.” วิทยุญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเลย, 2545.

สมยศ เผือดจันทิก. “การมีส่วนร่วมชุมชนในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเลี้ยงโคมนม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์ (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) สาขาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2541.

สามารถ จ้อยทอง. “ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชนน้อย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

สามารถ รักษาศิลป์. “การบริหารงานวิชาการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

สยาม สุ่มงาม. “กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพ การศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. สรุปผลการดำเนินงาน 7 กรกฎาคม – กันยายน 2546. เอกสารหมายเลข 7/2546 กลุ่มนโยบายและแผน (อัตรากำลัง), 2546.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 1 : แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____ . คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.

_____ . แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : อรรถผลการพิมพ์, 2539.

_____ . สภาพในประเทศแผน 8. กรุงเทพฯ : อรรถผลการพิมพ์, 2543.

_____ . แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง
หลักสูตร ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. กองวิชาการ. บทคัดย่อรายงานการวิจัย
ทางการศึกษาเขตสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2537
-2538. 2540. (อัดสำเนา)

สุธาสิทธิ์ วิทยาภรณ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับ
 ผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

สุวิทย์ มูลคำ. พิมพ์สะสมงาน. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ที.พี. พรินท์
 จำกัด, 2542.

สุวัฒน์ มุทหเมธา. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2524.
 เสรี ลาซโรจน์. “การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1-7 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 218. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525.

หวน พันธุ์พันธ์. การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต,
 2529.

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงการวัฒน์. หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายใน
โรงเรียน. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2528.

อุทัย บุญประเสริฐ. การวางแผนและการวัดระบบแผนงานในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 เอส. ดี เพรส, 2538.

อำพร สุนทรธรรม. “แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียน
 ประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

อมรวิชัย นาคทรพรพ. ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), 2540.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์กรศิลป์
การพิมพ์, 2537.

_____. หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทโรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), 2540.

Aganibi, L.A. "The Impact on the Relationship between Type of School and Dropout
Rate in Urhobo Rural Areas of Nigeria (School Type, Rural Communities,
Primary School." Dissertation Abstracts International 59 (October 1998)
: 312 A.

Bobbit, Franklin. The Curriculum. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.

Calton, Erickson W. Administering Instructional Media Programmes. New York :
The McMillan Co., 1971.

Cohen, J.M., and N.T. Uphoff. "Participation's place in Rural development : Seeking
Clarity Through Specificity." World Development 8, 3 (1980) : 223.

Collins, Barry E., and Ashmore D. Richard. Social Psychology. Santa Monica :
Addison Wisley Publishing Co., 1970.

Elliott, J. Action Research for Educational Change. Bristol, PA : Open University Press,
1993.

Faber, Charles F., and Gilbert F. Shearron. Elementary School Administration Theory
and Practice. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1970.

Fair, K.K. "The Demand for Education in Namibia : School Costs, Household Wealth
And Household Decision-Making Processes." Dissertation Abstracts
International 59 (November 1998) : 124 A.

Fall, Zimmeman J. "School as Human Service Agency : Can Educators Tend All Ills?."
for West Focus on Changing School Practice (1991) : 3.

- Gay, L.R. Educational Evaluation and Measurement. Columbus : Charles E. Merrill Publishing Company, 1985.
- Gerlach, V.S., and D.P. Ely. Teaching and Media : A Systematic Approach. New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1980.
- Good, C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company Inc., 1974.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book, 1973.
- Han, D. "The Unknown Cultural Renolution : Educational Reforms and Their Impact On China's Rural Development." Dissertation Abstracts International 59 (September 1998) : 15-17 A.
- Harold, Adams P., and Frank G. Dickey. Basic Principles of Supervision. New York : American Book Company, 1990.
- Hughes J.T., and F.L. Jr. Smith. School Interagency Model. New York : Columbia Associates, 1992.
- In-Joung, Whang. Management of rural change in Korea : The Saemaul Undoing. Seoul : Seoul National University Press, 1981.
- Joyce B., and M. Weil. Model of Teaching. Boston : Allyn and Bacon, 1996.
- Katz, Daniel, and Kahn L. Robert. The Social Psychology of Organizations. 2nd ed. New York : John Wiley & Son, 1978.
- Levy, J.E., and W. Shepardson. "A Look at current school. Linked service efforts." The Future of Children 2 (1) (1992) : 44-45.
- Lingren, Henry Clay. An Introduction to Social Psychology. New York : John Wiley and Sons, 1969.
- Reynolds, J., and O. Yvonne. "A Case Study of a Primary School Using the Action Research Process Study Parental Involvement Practices Team." Dissertation Abstracts International 59 (March 1998) : 215 A.

Sanders, Irvin T. The Community : An Introduction to a Social System. New York :
The Ronald Press, 1958.

Sergiovanni, Thomas J. and others. Educational Governance and Administration. ,
New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1980.

Smith, Edward W. and others. The Educator's Encyclopedia. New Jersey :
Prentice-Hall, 1961.

Stufflebeam, Daniel L., and Shinkfield J. Anthony. Systematic Evaluation.
Boston : Kluwer-Nijhoff Publishing, 1990.

Tanner, Daniel. Secondary Curriculum : Theory and Development. New York :
Macmillan, 1971.

Van, Miller. The Public Administration of American School. New York : Macmillan
Publishing Company, 1965.

Yasin, S. "Community Participation in the Provision of Private Primary Schools in
Port-Prince, Haiti Private Schools, Developing Countries." Dissertation
Abstracts International 59 (March 1998) : 314-319 A.

ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงอนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

.....

1. นายเจริญ เลี่ยมสุวรรณ
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) วิชาเอกบริหารการศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. นายนคร ตั้งคะพิภพ
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) วิชาเอกบริหารการศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี

3. นายไพบุลย์ ดิประเสริฐ
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) วิชาเอกบริหารการศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
สำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ

(สำเนา)

ที่ ศธ 0520.203.2 / 046

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

๑ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอบขออนุญาตตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ เจริญ เลี่ยมสุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง การบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะดังกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

(สำเนา)

ที่ ศธ 0520.203.2 / 046

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

๑ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการนคร ดึงคะพิภพ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง การบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะดังกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

(สำเนา)

ที่ ศธ 0520.203.2 / 0๙๖

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

๑ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ไพฑูถย์ ดีประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง การบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชอนนม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

ภาคผนวก ค

มหาวิทยาลัยศิลปากร ดงอนลิวสิทร์
การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
(RELIABILITY ANALYSIS – CRONBACH'S ALPHA)

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
(RELIABILITY ANALYSIS – CRONBACH'S ALPHA)

Item – Total Statistics

School activities	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if item Deleted
1	194.1250	801.5994	.7255	.9830
2	194.0000	803.5385	.7923	.9829
3	194.3000	793.4974	.8291	.9828
4	194.3000	800.9333	.7261	.9830
5	194.5000	789.7436	.8904	.9826
6	194.1750	805.3788	.6551	.9832
7	194.3750	800.7532	.7454	.9830
8	194.0500	807.2282	.7075	.9831
9	194.3750	800.3429	.6946	.9831
10	194.9250	809.1994	.6665	.9831
11	194.1750	798.1994	.7589	.9829
12	194.1750	807.0199	.6188	.9832
13	194.3750	803.5737	.7121	.9830
14	194.9750	815.7173	.5279	.9834
15	194.5250	840.0506	.1119	.9858
16	194.6500	807.7718	.6926	.9831
17	194.5000	794.9744	.8423	.9828
18	194.5250	795.7942	.7538	.9830
19	194.3000	796.5231	.7642	.9829
20	194.3250	796.8404	.7707	.9889
21	194.3500	797.7718	.7973	.9829
22	194.6500	792.6949	.9071	.9826
23	194.1500	795.7718	.8741	.9827
24	194.4000	798.7077	.7774	.9829
25	194.3250	791.0455	.8354	.9828

Item – Total Statistics

School activities	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if item Deleted
26	194.5250	793.2814	.8357	.9828
27	194.3000	796.8308	.8587	.9828
28	194.3450	794.3429	.8588	.9827
29	194.2750	808.1019	.6755	.9831
30	194.4500	807.9462	.7057	.9831
31	193.6500	811.5661	.4777	.9835
32	194.5750	791.8404	.7266	.9831
33	194.2750	797.2814	.7955	.9829
34	194.5000	801.0256	.7723	.9829
35	194.5750	799.6353	.7717	.9829
36	194.1000	810.0923	.6079	.9632
37	194.1750	804.7635	.7042	.9831
38	194.0250	801.0506	.8196	.9828
39	194.3500	794.9513	.8625	.9827
40	194.2250	800.5378	.8422	.9828
41	194.3500	805.7718	.7573	.9830
42	194.3750	798.1378	.8069	.9828
43	194.6750	799.9173	.8490	.9828
44	194.3250	792.0712	.8431	.9828
45	194.4500	797.2795	.7821	.9829
46	194.5750	794.5071	.7647	.9829
47	194.7500	805.9359	.6778	.9831
48	194.7250	799.0250	.8582	.9828
49	194.5000	797.6410	.8163	.9828
50	194.5250	800.6660	.7343	.9830

Reliability Statistics

N of Cases = 40.0

N of Items = 50.0

Cronbach's Alpha = .9830

ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
สำหรับหนังสือทดลองเครื่องมือ

(สำเนา)

ที่ ศธ 0520.203.2 / 125

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

/3 กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือ

เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านไร่โคก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ฉบับ

ด้วย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่องการบริหาร
งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นายสมกิต บุญยะโพธิ์
ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ใน
การวิจัยกลุ่มตัวอย่าง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะดังกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

ภาคผนวก จ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
รายชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

รายชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

ที่	สถานศึกษา	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	รวม
1.	บ้านไรโคก	เล็ก	2	2	4
2.	บ้านโป่งเกตุ	เล็ก	2	2	4
3.	วัดหนองเขื่อน	เล็ก	2	2	4
4.	วัดกุ่ม	กลาง	2	2	4
5.	บ้านหนองโสน	กลาง	2	2	4
6.	วัดจันทาราม	กลาง	2	2	4
7.	บ้านดอน	กลาง	2	2	4
8.	บ้านหนองเกตุ	ใหญ่	2	2	4
9.	วัดช้างแท่งกระจาด	ใหญ่	2	2	4
10.	บ้านดงห้วยหลวง	ใหญ่	2	2	4
	รวม		20	20	40

ภาคผนวก จ

รายชื่อสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 11 แสดงประชากร ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ลำดับ ที่	รายชื่อสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	ประชากรทั้งหมด	ตัวอย่างทั้งหมด	สถานศึกษานขนาดเล็ก				สถานศึกษานกลาง				สถานศึกษานใหญ่				หมายเหตุ
				ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	
1.	เขื่อนเพชร	1	1					1	1	2	2					
2.	ชลประทาน	1	1					1	1	2	2					
3.	ชาวไร่	1	1	1	1	2	2									
4.	นิคมฯ	1	1									1	1	2	2	
5.	บ้านเขากระปุก	1	1	1	1	2	2									
6.	บ้านเขาลิ่ง	1	1	1	1	2	2									
7.	บ้านเขาอ่างแก้ว	1	1					1	1	2	2					
8.	บ้านช่อง	1	1									1	1	2	2	
9.	บ้านดงห้วยหลวง	1														
10.	บ้านดอนขุนห้วย	1	1					1	1	2	2					
11.	บ้านดอนเตาอิฐ	1	1					1	1	2	2					
12.	บ้านดอน	1														
13.	บ้านดอนมะกอก	1														
14.	บ้านदानโง	1	1	1	1	2	2									
15.	บ้านต้นเกด	1	1	1	1	2	2									
16.	บ้านตะเคียนงาม	1	1	1	1	2	2									
17.	บ้านท่ากระเทียม	1	1	1	1	2	2									
18.	บ้านท่ามะริด	1	1	1	1	2	2									
19.	บ้านท่าไม้รวก	1	1					1	1	2	2					
20.	บ้านท่ายางฯ	1	1									1	1	2	2	
21.	บ้านท่าเรือฯ	1	1	1	1	2	2									
22.	บ้านท่าลาว	1	1	1	1	2	2									
23.	บ้านท่าไล่	1	1					1	1	2	2					
24.	บ้านท่าห้วยลบ	1	1	1	1	2	2									
25.	บ้านทุ่งขาม	1	1	1	1	2	2									
26.	บ้านทุ่งเคล็ด	1	1	1	1	2	2									
27.	บ้านทุ่งโป่ง	1	1	1	1	2	2									
28.	บ้านนายาง	1														
29.	บ้านน้ำทรัพย์	1	1	1	1	2	2									
30.	บ้านเนินทราย	1	1	1	1	2	2									
31.	บ้านโนดง	1	1					1	1	2	2					
32.	บ้านบ่อไร่	1	1	1	1	2	2									
33.	บ้านบ่อหลวง	1	1					1	1	2	2					
34.	บ้านบางเกตุ	1														
35.	บ้านบางเก่า	1														
	รวม	35	29	17	17	34	34	9	9	18	18	3	3	6	6	

ตารางที่ 11(ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	ประชากรทั้งหมด	ตัวอย่างทั้งหมด	สถานศึกษานาดเล็ก				สถานศึกษานาดกลาง				สถานศึกษานาดใหญ่				หมายเหตุ
				ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	
36.	บ้านป่าเต็ง	1	1									1	1	2	2	
37.	บ้านโป่งเกตุ	1														
38.	บ้านโป่งแย้	1														
39.	บ้านโป่งสลอด	1	1	1	1	2	2									
40.	บ้านพุกเขิม	1	1	1	1	2	2									
41.	บ้านพุดม	1	1	1	1	2	2									
42.	บ้านพุมะค่า	1	1	1	1	2	2									
43.	บ้านพุสวรรณ	1	1	1	1	2	2									
44.	บ้านพุกหวาย	1	1					1	1	2	2					
45.	บ้านโพรงเข้	1	1	1	1	2	2									
46.	บ้านมะขามโพรง	1	1					1	1	2	2					
47.	บ้านแม่คะเมย	1	1					1	1	2	2					
48.	บ้านแม่ประจันต์	1	1					1	1	2	2					
49.	บ้านยางชุม	1	1					1	1	2	2					
50.	บ้านร่องระก้า	1	1					1	1	2	2					
51.	บ้านไร่โลกย์	1														
52.	บ้านไร่ใหม่พัฒนา	1	1					1	1	2	2					
53.	บ้านลาดโพธิ์	1	1	1	1	2	2									
54.	บ้านวังนางนวล	1	1	1	1	2	2									
55.	บ้านสระพระ	1	1					1	1	2	2					
56.	บ้านสองพี่น้อง	1	1	1	1	2	2									
57.	บ้านสาระเห็ด	1	1					1	1	2	2					
58.	บ้านหนองเกตุ	1														
59.	บ้านหนองไก่เถื่อน	1	1	1	1	2	2									
60.	บ้านหนองขานาง	1	1					1	1	2	2					
61.	บ้านหนองขาม	1	1	1	1	2	2									
62.	บ้านหนองเขาอ่อน	1	1	1	1	2	2									
63.	บ้านหนองเขื่อน	1														
64.	บ้านหนองแขม	1	1	1	1	2	2									
65.	บ้านหนองคอไก่	1	1	1	1	2	2									
66.	บ้านหนองจอก	1	1									1	1	2	2	
67.	บ้านหนองชุมแสง	1	1									1	1	2	2	
68.	บ้านหนองตาจาว	1	1	1	1	2	2									
69.	บ้านหนองเตียน	1	1	1	1	2	2									
70.	บ้านหนองน้ำต่าย	1	1	1	1	2	2									
	รวม	35	30	17	17	34	34	10	10	20	20	3	3	6	6	

ตารางที่ 11(ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	ประชากรทั้งหมด	ตัวอย่างทั้งหมด	สถานศึกษานาเล็ก				สถานศึกษานากลาง				สถานศึกษานาใหญ่				หมายเหตุ	
				ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			
						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ		
71.	บ้านหนองบัว	1	1					1	1	2	2						
72.	บ้านหนองปินแตก	1	1									1	1	2	2		
73.	บ้านหนองเสาถ่าน	1	1	1	1	2	2										
74.	บ้านหนองมะกอก	1	1	1	1	2	2										
75.	บ้านหนองยาว	1	1					1	1	2	2						
76.	บ้านหนองไร่	1	1									1	1	2	2		
77.	บ้านหนองสะแก	1	1	1	1	2	2										
78.	บ้านหนองโสน	1															
79.	บ้านหนองหงษ์	1	1	1	1	2	2										
80.	บ้านหนองหินถ่วง	1															
81.	บ้านห้วยขวางจริง	1	1					1	1	2	2						
82.	บ้านห้วยตะแกะ	1	1	1	1	2	2										
83.	บ้านห้วยปลาตุ๊ก	1	1	1	1	2	2										
84.	บ้านห้วยไผ่	1	1	1	1	2	2										
85.	บ้านหันตะเภา	1	1	1	1	2	2										
86.	บ้านหุบกะพง	1	1					1	1	2	2						
87.	บ้านแหลมทอง	1	1					1	1	2	2						
88.	บ้านอ่างหิน	1															
89.	บ้านรางจิก	1	1	1	1	2	2										
90.	วัดกุ่ม	1															
91.	วัดเขากะจิว	1	1					1	1	2	2						
92.	วัดเขาทะโมน	1	1	1	1	2	2										
93.	วัดเขาปากช่อง	1	1	1	1	2	2										
94.	วัดเขื่อนเพชร	1						1	1	2	2						
95.	วัดจันทราราม	1															
96.	วัดช่อม่วง	1	1	1	1	2	2										
97.	วัดช้างแทงกระจาด	1															
98.	วัดดอนกอก	1	1	1	1	2	2										
99.	วัดตาลง	1	1									1	1	2	2		
100.	วัดโตนดหลวง	1	1					1	1	2	2						
101.	วัดถ้ำรงค์	1	1									1	1	2	2		
102.	วัดท่าขาม	1	1					1	1	2	2						
103.	วัดท่าคอย	1	1					1	1	2	2						
104.	วัดท่าไชยศิริ	1	1	1	1	2	2										
105.	วัดท่าศาลาราม	1	1					1	1	2	2						
	รวม	35	29	14	14	28	28	11	11	22	22	4	4	8	8		

ตารางที่ 11(ต่อ)

ลำดับ ที่	รายชื่อสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน	ประชากรทั้งหมด	ตัวอย่างทั้งหมด	สถานศึกษานาดเล็ก				สถานศึกษานาดกลาง				สถานศึกษานาดใหญ่				หมายเหตุ
				ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		ประชากร	ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ			กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	
106.	วัดท่าแหว	1	1					1	1	2	2					
107.	วัดปอบุญ	1	1					1	1	2	2					
108.	วัดพระพุทธรบาท เขาลูกช้าง	1	1									1	1	2	2	
109.	วัดโพธิ์กรู	1	1					1	1	2	2					
110.	วัดโพธิ์ลอย	1	1					1	1	2	2					
111.	วัดม่วงงาม	1	1	1	1	2	2									
112.	วัดมาบปลาเค้า	1	1	1	1	2	2									
113.	วัดลาด ศรัทธาธรรม	1	1					1	1	2	2					
114.	วัดวังไคร้	1	1									1	1	2	2	
115.	วัดวังบัว	1	1	1	1	2	2									
116.	วัดศาลาเขื่อน	1	1					1	1	2	2					
117.	วัดไสค่าน	1	1	1	1	2	2									
118.	วัดหนองกาทอง	1	1	1	1	2	2									
119.	วัดหนองแก	1	1									1	1	2	2	
120.	วัดหนองจอก	1	1					1	1	2	2					
121.	วัดหนองบัว	1	1	1	1	2	2									
122.	วัดหนองศาลา	1	1					1	1	2	2					
123.	วัดห้วยเสือ	1	1	1	1	2	2									
124.	วัดห้วย	1	1	1	1	2	2									
125.	วัดหาดทราย	1	1	1	1	2	2									
126.	วัดอินจำปา	1	1	1	1	2	2									
127.	สหกรณ์ บำรุงวิทย์	1	1	1	1	2	2									
128.	ห้วยทราย ประชาสรรค์	1														
129.	อ.ส.ลิ่งค์	1	1					1	1	2	2					
130.	บ้านซ่อง	1	1									1	1	2	2	
131.	บ้านไร่ถิ่นน้อย	1	1					1	1	2	2					
	รวม	26	25	11	11	22	22	10	10	20	20	4	4	8	8	
	รวมทั้งสิ้น	131	113	59	59	118	118	40	40	80	80	14	14	28	28	

**รายชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง**

ที่	สถานศึกษา	หน่วยวิเคราะห์	ขนาด	ผู้ให้ข้อมูล		รวม	ที่	สถานศึกษา	หน่วยวิเคราะห์	ขนาด	ผู้ให้ข้อมูล		รวม
				กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	
1.	ชาวไร่	1	เล็ก	2	2	4	31.	บ้านหนองคอไก่	1	เล็ก	2	2	4
2.	บ้าน เขากะปุก	1	เล็ก	2	2	4	32.	บ้าน หนองตาจาว	1	เล็ก	2	2	4
3.	บ้านเขากลิ้ง	1	เล็ก	2	2	4	33.	บ้านหนองเตียน	1	เล็ก	2	2	4
4.	บ้านด่านไฉ	1	เล็ก	2	2	4	34.	บ้าน หนองน้ำถ้าย	1	เล็ก	2	2	4
5.	บ้านต้นแกด	1	เล็ก	2	2	4	35.	บ้าน หนองเผาถ่าน	1	เล็ก	2	2	4
6.	บ้าน ตะเคียนงาม	1	เล็ก	2	2	4	36.	บ้าน หนองมะกอก	1	เล็ก	2	2	4
7.	บ้านท่า กระเทียม	1	เล็ก	2	2	4	37.	บ้านหนองสะแก	1	เล็ก	2	2	4
8.	บ้านท่ามะริด	1	เล็ก	2	2	4	38.	บ้านหนองหงษ์	1	เล็ก	2	2	4
9.	บ้านท่าเรือ	1	เล็ก	2	2	4	39.	บ้านห้วยตะเภา	1	เล็ก	2	2	4
10.	บ้านท่าลาว	1	เล็ก	2	2	4	40.	บ้านห้วยปลาตุ๊ก	1	เล็ก	2	2	4
11.	บ้านท่าหัวลบ	1	เล็ก	2	2	4	41.	บ้านห้วยไผ่	1	เล็ก	2	2	4
12.	บ้านทุ่งขาม	1	เล็ก	2	2	4	42.	บ้านห้วยตะเภา	1	เล็ก	2	2	4
13.	บ้านทุ่งเคล็ด	1	เล็ก	2	2	4	43.	บ้านรางจิก	1	เล็ก	2	2	4
14.	บ้านทุ่งโป่ง	1	เล็ก	2	2	4	44.	วัดเขาเขโมน	1	เล็ก	2	2	4
15.	บ้านน้ำทรัพย์	1	เล็ก	2	2	4	45.	วัดเขาปากช่อง	1	เล็ก	2	2	4
16.	บ้านเนินทราย	1	เล็ก	2	2	4	46.	วัดข่อม่วง	1	เล็ก	2	2	4
17.	บ้านบ่อไร่	1	เล็ก	2	2	4	47.	วัดดอนกอก	1	เล็ก	2	2	4
18.	บ้านโป่งสลอด	1	เล็ก	2	2	4	48.	บ้านท่าไชยศิริ	1	เล็ก	2	2	4
19.	บ้านพุเข็ม	1	เล็ก	2	2	4	49.	วัดม่วงงาม	1	เล็ก	2	2	4
20.	บ้านพุตุม	1	เล็ก	2	2	4	50.	วัดมาบปลาเค้า	1	เล็ก	2	2	4
21.	บ้านพุมะค่า	1	เล็ก	2	2	4	51.	วัดวังบัว	1	เล็ก	2	2	4
22.	บ้านพุทธวรรค์	1	เล็ก	2	2	4	52.	วัดไสค้ำ	1	เล็ก	2	2	4
23.	บ้านโพรงเข้	1	เล็ก	2	2	4	53.	วัดหนองกาทอง	1	เล็ก	2	2	4
24.	บ้านลาดโพธิ์	1	เล็ก	2	2	4	54.	วัดหนองบัว	1	เล็ก	2	2	4
25.	บ้าน วังนางนวล	1	เล็ก	2	2	4	55.	วัดห้วยเสือ	1	เล็ก	2	2	4
26.	บ้านสองพี่น้อง	1	เล็ก	2	2	4	56.	วัดหัว	1	เล็ก	2	2	4
27.	บ้าน หนองไก่เถื่อน	1	เล็ก	2	2	4	57.	วัดหาดทราย	1	เล็ก	2	2	4
28.	บ้านหนองขาม	1	เล็ก	2	2	4	58.	วัดอินจำปา	1	เล็ก	2	2	4
29.	บ้าน หนองเขาอ่อน	1	เล็ก	2	2	4	59.	สหกรณ์ บำรุงวิทย์	1	เล็ก	2	2	4
30.	บ้าน หนองเขม	1	เล็ก	2	2	4							
								รวม	59	-	118	118	236

ที่	สถานศึกษา	หน่วยวิเคราะห์	ขนาด	ผู้ให้ข้อมูล		รวม	ที่	สถานศึกษา	หน่วยวิเคราะห์	ขนาด	ผู้ให้ข้อมูล		รวม
				กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ						กลุ่มผู้บริหาร	กลุ่มครูวิชาการ	
60.	เขื่อนเพชร	1	กลาง	2	2	4	88.	วัดท่าค้อย	1	กลาง	2	2	4
61.	ชลประทาน แก่งกระจาน	1	กลาง	2	2	4	89.	วัดท่าศาลาราม	1	กลาง	2	2	4
62.	บ้านเขา อ่างแก้ว	1	กลาง	2	2	4	90.	วัดท่าแหว	1	กลาง	2	2	4
63.	บ้านดอน ขุนห้วย	1	กลาง	2	2	4	91.	วัดบ่อบุญ	1	กลาง	2	2	4
64.	บ้านดอน เตาอิฐ	1	กลาง	2	2	4	92.	วัดโพธิ์กู	1	กลาง	2	2	4
65.	บ้านท่าไม้รวก	1	กลาง	2	2	4	93.	วัดโพธิ์ลอย	1	กลาง	2	2	4
66.	บ้านท่าโล้	1	กลาง	2	2	4	94.	วัดลาด ศรัทธาราม	1	กลาง	2	2	4
67.	บ้านโนดง	1	กลาง	2	2	4	95.	วัดศาลาเขื่อน	1	กลาง	2	2	4
68.	บ้านมอหลวง	1	กลาง	2	2	4	96.	วัดหนองจอก	1	กลาง	2	2	4
69.	บ้านพุกห้วย	1	กลาง	2	2	4	97.	วัดหนองศาลา	1	กลาง	2	2	4
70.	บ้าน มะขามโพรง	1	กลาง	2	2	4	98.	อ.ส.ลิงค์	1	กลาง	2	2	4
71.	บ้านแม่คะเมย	1	กลาง	2	2	4	99.	บ้านไร่ถิ่นน้อย	1	กลาง	2	2	4
72.	บ้าน แม่ประจันต์	1	กลาง	2	2	4	100.	รวม	40	-	80	80	160
73.	บ้านยางชุม	1	กลาง	2	2	4	101.	นิคมฯ	1	ใหญ่	2	2	4
74.	บ้านร่องระกำ	1	กลาง	2	2	4	102.	บ้านช่อง (แก่งกระจาน)	1	ใหญ่	2	2	4
75.	บ้านไร่ใหม่ พัฒนา	1	กลาง	2	2	4	103.	บ้านท่ายาง	1	ใหญ่	2	2	4
76.	บ้านสระพระ	1	กลาง	2	2	4	104.	บ้านป่าเต็ง	1	ใหญ่	2	2	4
77.	บ้านสระเห็ด	1	กลาง	2	2	4		บ้านหนองจอก	1	ใหญ่	2	2	4
78.	บ้าน หนองขานาง	1	กลาง	2	2	4	105.	บ้าน หนองชุมแสง	1	ใหญ่	2	2	4
79.	บ้าน หนองบัว	1	กลาง	2	2	4	106.	บ้าน หนองปิ่นแตก	1	ใหญ่	2	2	4
80.	บ้านหนองยาว	1	กลาง	2	2	4	107.	บ้านหนองโรง	1	ใหญ่	2	2	4
81.	บ้าน ห้วยกวางจริง	1	กลาง	2	2	4	108.	วัดตาลก	1	ใหญ่	2	2	4
82.	บ้านหุบกระพง	1	กลาง	2	2	4	109.	วัดถ้ำรงค์	1	ใหญ่	2	2	4
83.	บ้าน แหลมทอง	1	กลาง	2	2	4	110.	วัดพระพุทธบาท เขาลูกช้าง	1	ใหญ่	2	2	4
84.	บ้านเขากะจิว	1	กลาง	2	2	4	111.	วัดวังไคร้	1	ใหญ่	2	2	4
85.	วัดเขื่อนเพชร	1	กลาง	2	2	4	112.	วัดหนองแก	1	ใหญ่	2	2	4
86.	วัดโตนดหลวง	1	กลาง	2	2	4	113.	บ้านช่อง (บ้านลาด)	1	ใหญ่	2	2	4
87.	วัดท่าขาม	1	กลาง	2	2	4		รวม	14	-	28	28	56

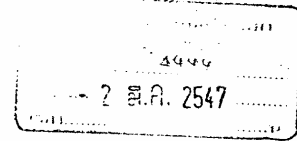
ภาคผนวก ช

มหาวิทยาลัยศิลปากร สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย
สำเนาขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(สำเนา)

150

ที่ ศธ 0520.107/ ๐๕๐๖

อก.	☐ สสส.
จลน.	☐ นตป.
ผษ.	☐ สสป.
อ.	☐ ตก.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๒๗ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายชื่อโรงเรียนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายสมกิต บุญยะโพธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดหน่วยงานของท่าน เพื่อประกอบการทำ สารนิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง โรงเรียนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นท พ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 034243435 , 034218788

ปณิธานของบัณฑิตวิทยาลัย "มุ่งมั่นให้บริการ พัฒนางานให้มีคุณภาพ"

(เสนา)

ที่ ศธ 04105/ 871

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ถนนเพชรเกษม ตำบลท่าช้าง
อำเภอท่าบาง จังหวัดเพชรบุรี 76130

10 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ด้วยได้รับแจ้งจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรว่า นายสมกิต บุญชะโพธิ์ นักศึกษา
ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดของท่าน
เพื่อประกอบการทำสารนิพนธ์ ในกรณีนี้จึงขอความอนุเคราะห์ได้ขอบแบบสอบถามให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย
จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายกิจ เกียรติสมกิจ)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2

กลุ่มอำนาจการ

โทร. 0-3243-7172

โทรสาร 0-3243-7172

ภาคผนวก ซ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน กำหนดผู้ตอบแบบสอบถามสถานศึกษาละ 4 คน โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูวิชาการ (กรณีไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร) สถานศึกษาละ 2 คน

1.2 กลุ่มครูวิชาการ ได้แก่ ครูวิชาการ และครูผู้สอน หรือครูผู้สอนทั้ง 2 คน (กรณีหัวหน้าฝ่ายวิชาการไม่อยู่ในกลุ่มผู้บริหาร) สถานศึกษาละ 2 คน

2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และทราบความแตกต่างของระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดแตกต่างกัน

3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน มีข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 – 5

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 – 50

คำตอบของท่านจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นายสมกิต บุญยะโพธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย () () () 1 2 3
1.	เพศ () ชาย () หญิง	() 4
2.	อายุ (ถ้าเศษของปีมากกว่า 6 เดือน ให้นับอีก 1 ปี) () ไม่เกิน 25 ปี () 26 – 35 ปี () 36 – 45 ปี () 46 ปีขึ้นไป	() 5
3.	ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี	() 6
4.	ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน () ผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหาร () ผู้ช่วยผู้บริหาร () ครูวิชาการ () ครูผู้สอน	() 7
5.	ประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนนี้ () ไม่เกิน 5 ปี () 6 – 10 ปี () 11 – 15 ปี () 16 - 20 ปี () 21 – 25 ปี () 26 ปีขึ้นไป	() 8

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายสมกิต บุญยะโพธิ์
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 3 ซอย 3/3 เจตน์จำลอง ถนนบริพัตร ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000 โทรศัพท์ (032) 428114
ที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านหนองไก่อเถื่อน หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยลึก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี 76150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2509	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนผิงแดด (ผลวิทยาการ)
พ.ศ. 2513	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนวัดบางขุนไทร (ผดุงวิทยา)
พ.ศ. 2516	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพรหมานุสรณ์ เพชรบุรี
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรี
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูเพชรบุรี
พ.ศ. 2525	ค.บ. (ครุศาสตร์บัณฑิต) วิทยาลัยครูเพชรบุรี
พ.ศ. 2545	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2519	ครู 1 ระดับ 1 โรงเรียนบ้านพี่เลี้ยง (อิมอุทิศ) ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2539	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านพี่เลี้ยง (อิมอุทิศ) ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2545	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านต้นเกต ต.แก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. 2547	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองไก่อเถื่อน ต.ห้วยลึก อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
ปัจจุบัน	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองไก่อเถื่อนปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา